

Vymáhání daňových nedoplatků v České republice včetně jejich zajištění a daňové exekuce

Vlasta Koláčková

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Vlasta Kolářková**
Osobní číslo: **M21738**
Studijní program: **B0411P050002 Účetnictví a daně**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Vymáhání daňových nedoplatků v České republice včetně jejich zajištění a daňové exekuce**

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Provedte literární průzkum týkající se daňových nedoplatků a jejich zajištění.

II. Praktická část

- Analyzujte a zhodnoťte efektivnost vymáhaných a vymožených daňových nedoplatků a jejich zajištění daňovou exekucí.
- Porovnejte způsoby vymožených daňových nedoplatků.
- Navrhnete vhodný postup daňového dlužníka při vydání daňové exekuce.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

- BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy 2023*. Olomouc: Anag, 2023. ISBN 978-80-7554-382-0.
KHAN, Aman. *Fundamentals of Public Budgeting and Finance*. London: Springer International Publishing; Palgrave Macmillan, 2019. ISBN 978-30-3019-225-9.
LICHNOVSKÝ, Ondřej; ONDRÝSEK, Roman; NOVÁKOVÁ, Petra; KOSTOLANSKÁ, Eva a ROZEHNAL, Tomáš. *Daňový řád*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-838-2.
MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a dlužitele se vzory a judikaturou*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-766-5.
VANČUROVÁ, Alena a ZÍDKOVÁ, Hana. *Daňový systém ČR 2022*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7676-362-3.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Eva Kolářová, Ph.D.**
Ústav financí a účetnictví

Datum zadání bakalářské práce: **5. února 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **17. května 2024**

L.S.

prof. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

Ing. Milana Otrusinová, Ph.D.
garant studijního programu

Ve Zlíně dne 5. února 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen přípouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na seznámení s pojmem daňový nedoplatek, možnostmi jeho vzniku a dále na způsoby jeho vymáhání správcem daně včetně zajištění až po následky s daňovou exekucí.

Teoretická část v bodech popisuje daňový řád, vymezuje základní pojmy jako je daň, její vlastnosti, subjekty související se správou daní, postup a řízení při správě daní od podání, placení až po postup při zajištění a vymáhání daňových nedoplatků, včetně nákladů s nimi spojených a zakončena daňovou exekucí.

Praktická část je založena na základě údajů Výroční zprávy finanční správy (dále jen FS) od roku 2018 až 2022, která analyzuje pomocí horizontálních a vertikálních výpočtů příjem do státního rozpočtu, kolik bylo inkasováno, jednotlivé sankce daňových subjektů, daňové nedoplatky, kolik bylo vymáháno a kolik vymoženo včetně jejich způsobů jako je jejich zajištění zástavním právem nebo daňovou exekucí.

V závěru jsou také uvedeny návrhy, jak je možno se daňovým nedoplatkům vyhnout či vyvarovat nebo pokud nastanou, jak postupovat.

Klíčová slova: Daň, správce daně, daňový subjekt, nedoplatek, zajištění, vymáhání, vymožení, daňová exekuce.

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on the concept of tax arrears, the possibility of their creation and the methods of their recovery by the tax administrator, including collateral up to the consequences of tax execution.

The theoretical part describes the tax code in points, defines the basic concepts such as tax, its characteristics, subjects related to tax administration, procedure and procedure in tax administration from filing, payment to the procedure of securing and recovery of tax arrears, including the costs associated with them and ends with tax execution.

The practical part is based on the data of the Annual Report of the FS from 2018 to 2022, which analyses, by means of horizontal and vertical calculations, the revenue to the state budget, how much was collected, the individual penalties of the tax subjects, the tax arrears, how much was recovered and how much was recovered, including their methods such as securing them by lien or tax execution.

It also concludes with suggestions on how tax arrears can be avoided or avoided or, if they occur, how to proceed.

Keywords: Tax, tax administrator, tax subject, arrears, seizure, enforcement, recovery, tax execution.

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce paní Mgr. Evě Kolářové, Ph.D. za odbornou pomoc, za podnětné rady, trpělivost, ochotu a čas, který mi věnovala při zpracování mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1.1 DAŇOVÝ ŘÁD	13
1.2 DAŇ	13
2 SUBJEKTY SPRÁVY DANÍ	17
2.1 SPRÁVCE DANĚ.....	17
2.2 DAŇOVÝ SUBJEKT	18
2.3 POPLATNÍK.....	18
2.4 PLÁTCE DANĚ.....	18
2.5 TŘETÍ OSOBY	18
2.6 ZÁSTUPCE	19
3 POSTUPY A ŘÍZENÍ PŘI SPRÁVĚ DANÍ	20
3.1 PODÁNÍ	20
3.2 POSTUPY SPRÁVCE DANĚ.....	20
3.3 PLACENÍ DANÍ	22
4 POSTUP PŘI ZAJIŠTĚNÍ A VYMÁHÁNÍ NEDOPLATKŮ	26
4.1 ZAJIŠTĚNÍ DANÍ	26
5 DAŇOVÁ EXEKUCE	28
5.1 ODKLAD O ZASTAVENÍ EXEKUCE.....	29
5.2 EXEKUČNÍ NÁKLADY	29
5.3 ZPŮSOBY PROVEDENÍ DAŇOVÉ EXEKUCE	30
5.3.1 Daňová exekuce srážkami ze mzdy	30
5.3.2 Daňová exekuce příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb	31
5.3.3 Daňová exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky	32

5.3.4	Daňová exekuce postižením jiných majetkových práv	32
5.3.5	Daňová exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí dražbou.....	33
5.3.6	Vztah k insolvenčnímu řízení.....	35
II	PRAKTICKÁ ČÁST	36
6	VYHODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI VYMÁHÁNÍ DAŇOVÝCH NEDOPLATKŮ.....	37
6.1	VÝVOJ DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ	37
6.2	SANKCE ULOŽENÉ ORGÁNY FINANČNÍ SPRÁVOU	39
6.4	ZPŮSOBY VYMÁHÁNÍ NEDOPLATKŮ	44
6.4.1	Zajištění daňového nedoplatku zástavním právem	45
6.4.2	Zajištění úhrady zajišťovacím příkazem	46
6.4.3	Daňová exekuce	54
6.4.4	Vymáhání prostřednictvím soudních exekutorů	57
7	ZÁVĚREČNÝ NÁVRH	58
7.1	JAK SE VYHNOUT DAŇOVÉMU NEDOPLATKU NEBO ZMÍRNIT JEHO NÁSLEDKY	58
7.1.1	Daňová informační schránka (DIS+)	58
7.1.2	Komunikace se správcem daně	59
7.1.3	Prověření obchodního partnera	59
7.1.4	Milostivé léto	59
7.1.5	Daňová exekuce	60
7.1.6	Zřízení chráněného účtu	60
	ZÁVĚR	62
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	64
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	68
	SEZNAM OBRÁZKŮ	69
	SEZNAM TABULEK.....	70
	SEZNAM PŘÍLOH	72

ÚVOD

„Nejlepší způsob, jak naučit své děti o daních, je sníst jim 30 % jejich zmrzliny“.

Bill Murray

Je mnoho citátů o daních, ale tenhle jsem si vybrala na úvod mé práce kvůli jeho výstižnosti a představě, jak se dítě tváří ujídáním jeho pamlsku, aniž by mu došlo, proč nebo co tímto činem bylo myšleno a jak se tváříme my, když dojde na téma daně.

Daně, jak všichni víme, naplňují státní rozpočet, který troufám si říci, staví toto téma alespoň jednou za rok do popředí, z čehož vyplývá, že daně jsou a nejspíš i nadále budou živým tématem. Placení daní se tak nevyhneme ať už při běžném nákupu, posezení přátel v restauraci, při výkonu kulturních akcí nebo každoročním podání přiznání z příjmu, prostě ať děláme, co děláme, daně máme všude a nevyhnutelně kolem.

Dlužníkem, jenž je pojem, který beze sporu souvisí s tématem se stává ten, kdo se dostane do situace, kdy není schopen nebo neprovede platbu daně daně včas ve stanovené lhůtě a tím na něj padá břemeno tohoto titulu.

Fenoménem dnešní doby je převážně elektronická komunikace, dokumentace a informace o zaplacení, které jsou zasílány do datových schránek, a se kterými většina ještě doteď bojuje, což bych právě připisovala jako důsledek tomu, že mnozí o vyrozumění svých povinností ani neví. Nicméně dnešní moderní doba tlačí, pokud možno co nejvíce se s tímto způsobem komunikace ztotožnit a čím dříve se tak stane, tím dříve bude informovanost účinnější.

V rámci mé práce bych chtěla sepsat způsoby, kterými se správce daně musí řídit při výběru daňových nedoplatků až ke způsobům daňové exekuce, jak nastane, jaké jsou pravomoci daných subjektů, a to vše vymezené zákonem č. 280/2009 Sb. daňový řád, který je hlavním právním předpisem pro provedení těchto jednání.

Práci jsem pojala posloupností takovou, že v teoretické části půjdu od samotných pojmů co je daňová správa, kdo pod ní spadá, jak je celý proces veden ještě před samotnou daňovou exekucí, a nakonec jakými způsoby může daňová exekuce být provedena.

V praktické části se poté budu zabývat analýzou vymáhaných a vymožených daňových nedoplatků poskytnuty finanční správou za posledních 5 let, jaké byly úspěchy ve vybraných způsobech, a nakonec bych chtěla vytvořit návod pro všechny, kteří by se rádi daňovým nedoplatkům či přímo daňové exekuci vyhnuli nebo pokud možno zmírnili její průběh.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Daňový řád, je základním zákonným postupem, podle kterého se správce daně musí řídit v rámci výběru daní, jejich zajištění a vymáhání.

Hlavním cílem bakalářské práce bude postup správce daně a daňového subjektu nebo dalších osob zúčastněných na daňovém řízení ohledně zajištění a vymáhání daňových nedoplatků postupujícím v souladu s daňovým řádem. Správce daně se nesmí od postupů uvedených daňovým řádem odchýlit, má svá pravidla a ty budou v práci uvedeny poslopností tak, aby byla problematika daňových nedoplatků uchopitelná i pro laika. Zároveň závěrečným cílem bude doporučení prevenčních kroků pro daňový subjekt jak se daňovým nedoplatkům, pokud možno vyhnout nebo jakmile nastanou, jak postupovat v souladu se zákonem a komunikací se správcem daně.

K tomu, aby bylo možno cíle dosáhnout musí být nejprve vytvořena rešerše, která je napsána z dostupných zdrojů zabývající se problematikou postupu správce daně při zajištění daní a daňových nedoplatků.

V teoretické části jsou shrnuty zdroje týkající se předmětu bakalářské práce na jejichž základě stojí daná literární rešerše rozdělena na dvě části. První vede k pochopení, co znamená pojem daň, čím je charakterizována, jaké funkce plní a zachycuje daňové subjekty související s konáním při daňovém řízení. Druhá část teorie je zaměřena na postupu a způsobu zajištění daní a daňových nedoplatků.

V praktické části budou zhodnoceny úspěchy FS v činnosti zajištění, vymáhání a vymožení daňových nedoplatků na základě procentuálního vyčíslení horizontální a vertikální analýzy v rozmezí 5 let získaných z podkladů výročních zpráv FS.

V závěrečném shrnutí bude navrženo a doporučeno několik postupů prevence, které mohou daňový subjekt motivovat k vyhnutí se následkům, jež bezesporu souvisejí s problematikou daňových nedoplatků.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA DAŇOVÉ SPRÁVY

Úkolem správy daní je úprava pravidel, podle kterých se plní daňové povinnosti, je vedena účastníky správy daní, základními pravidly, zásady, postupy a úkony.

Základním cílem správy daní je správné zjištění, stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady na základě řádného tvrzení podané daňovým subjektem. Je komplexním systémem, který má za úkol zajistit efektivní financování státu (Radvan, 2015).

Podle daňového řádu je doslovně správa daní definována v § 1 odst. 2 jako: „*Správa daně je postup, jehož cílem je správné zajištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady*“ (Česko, 2024)

1.1 Daňový řád

Daňový řád (dále jen DŘ), stanovuje pravidla a postupy správců daní, práva a povinnosti daňových subjektů a třetích osob, při vzniku daňového řízení při správě daní. Jedná se o vztah daňového procesu a je vodítkem, kterým se řídí nejenom finanční úřady při výběru daní, ale i celní úřady při výběru cel a daní nebo obecní úřad při správě místních poplatků a řada dalších (Česko, 2024).

DŘ je součástí veřejného práva a skládá se z pěti částí: (Česko, 2024)

- **První část (§ 1 - § 9)** definuje předmět, účel úpravy a základní zásady správy daní.
- **Druhá část (§ 10 - § 124)** definuje správce daně, zúčastněné osoby, lhůty, doručování, dokumentaci a opravné a dozorčí prostředky.
- **Třetí část (§ 125 - § 245)** upravuje registrační, daňové řízení a nalézací řízení, placení daní a právní vztah k insolvenčnímu řízení.
- **Čtvrtá část (§ 246 - § 254)** zde jsou uvedeny následky porušení povinnosti při správě daní. Jedná se o přestupky, pořádkové pokuty, penále a úroky z prodlení.
- **Pátá část (§ 255 - § 264)** navazuje na Ustanovení společná, zmocňovací, přechodná a závěrečná a věnuje se např. prominutí daně a mezinárodnímu zdanění.

1.2 Daň

Daň vždy prezentována jako peněžitá forma plnění, která je povinná, nenávratná, neekvivalentní, zpravidla neúčelová a většinou pravidelná platba do veřejného rozpočtu, ze kterého se hradí potřeby státu, kraje, obce, státního fondu nebo Evropské unie (Kubátová, 2018).

Podle Hrubé Smržové a kolektivu (2022), není daň v DŘ považována jako daň, tak jak ji známe, ale daní jsou označovány také cla, poplatky nebo jiná peněžítá plnění spravované v dělené správě.

Aman Khan, (2019, s. 50) stejně tak jako ostatní souhlasí, že „*daň není volba, ale spíše nedobrovolná platba vládě ze strany daňového poplatníka*“. Tato daň podle něj vede k ekonomickým vládním cílům, jako jsou např. snižování nezaměstnanosti, podpory hospodářského růstu apod. a musí přinést minimálně dostatečné příjmy do státního rozpočtu pro schopnost poskytovat zboží a služby, aniž by to pro poplatníky znamenalo vážné potíže.

Peněžité formy daňového plnění:

Daňová povinnost je zákonem stanovenou platební povinností, je nedobrovolná, vynutitelná a je základní občanskou povinností, která musí být jednoznačně a srozumitelně stanovena tak, aby každý věděl, kolik, kdy a jakou formou je povinen daň zaplatit (Hrubá Smržová, Kolektiv, 2022).

Nenávratnost odlišuje daň od půjčky, kdy se majetek po určité době vrací zpět (Vančurová, Zídková, 2022).

Neekvivalentnost daně znamená, že neposkytuje daňovým subjektům ekvivalentní protiplnění (nerovnováha mezi tím, co subjekt dá a co dostane), (Vančurová, Zídková, 2022).

Daň je **neúčelová**, protože v okamžiku, kdy je daň placená se neví, co bude z těchto prostředků placeno (Vančurová, Zídková, 2022).

Pravidelnost zobrazuje výběr daní v pravidelných intervalech, např. jednou za rok nebo za měsíc (Vančurová, Zídková, 2022).

Od daní se nepožaduje jen naplnění veřejného rozpočtu, ale vykonávají také celou řadu funkcí.

Nejdůležitějšími jsou funkce:

Fiskální funkce, která primárně určuje a zajišťuje dostatečný příjem do státního rozpočtu, na pokrytí všech výdajů (Vančurová, Zídková, 2022).

Alokační funkce (rozdělovací) alokuje daně tam, kde si stát myslí, že efektivnost chybí, přerozděluje daně a dává na místa kde jsou potřeba (např. zemědělství, veřejné prostředky) a naopak odebírá z oblastí, kde je jich příliš mnoho (např: zdanění ekologické), (Kubátová, 2018).

Redistribuční funkce vychází z toho, že daně jsou vhodným nástrojem pro zmírnění rozdílů u jednotlivých subjektů, tím, že ve větší míře vybírají od bohatších a pomocí transferů pomáhají zvyšovat příjmy chudším (Kubátová, 2018).

Stabilizační funkce pomáhají předcházet přehřátí ekonomiky, vytvářejí rezervu pro „horší časy“ a přispívají např. cyklickým výkyvům v ekonomice. V období krize jde do veřejných rozpočtů relativně menší díl daní, kdy pomáhají ekonomiku nastartovat a v době konjunktury naopak díl vyšší sloužící k vytvoření rezerv na horší časy (Kubátová, 2018).

Stimulační funkce pomáhá nasměrovat poplatníka vhodným směrem např. poskytnutím různých forem daňových úspor jako je snížení daně o ztrátu z podnikání nebo poskytují tzv. „daňové prázdniny“, což je forma snížení konkrétní osobě za předpokladu, že splní určité podmínky (objem investic, nové technologie, tvorba pracovních míst atd...) anebo naopak za nezodpovědné chování subjekty vystavuje vyššímu zdanění (Vančurová, Zídková, 2022) či (Kubátová, 2018).

Aman Khan (2019) klasifikuje daně z různých hledisek, jednou z nich je tzv. daňová odpovědnost, podle které daň může být tříděna na daň přímou a nepřímou. Daň je považována za přímou, pokud je uvalena přímo na jednotlivce (např. daň z příjmů, daň majtkové, silniční daň a tzv. daně převodové), na druhé straně daň považována za nepřímou není uvalena na jednotlivce, ale na zboží a služby (např. DPH, daň spotřební, cla).

1.3 Základní zásady správy daní

Základní zásady správy daní jsou definovány v daňovém řádu § 5-9, zobrazují důležitý přehled správce daní a jsou aplikačním vodítkem při postupu vedeném při správě daní. Jedná se o procesní postupy, které jsou realizovány v rámci daňového řízení a adresáti správy daní by se jimi měli řídit (Radvan, 2015).

Správci daně jsou povinni zachovávat:

Zákonný postup: § 5 odst. 1 DŘ, zavazuje správce daně postupovat při správě daní v souladu se zákony a jinými právními předpisy. Vzhledem k tomu, že součástí právního řádu se rozumí též mezinárodní a evropské předpisy, musí se správce daně řídit i jejich obsahem. Zákonný postup se také vztahuje na všechny osoby zúčastněné na správě daní, a tak i daňový subjekt musí plnit své zákonné povinnosti (Česko, 2024).

Zákaz zneužití pravomoci: § 5 odst. 2 DŘ, povoluje správci daně dělat jen takové úkony, které mu zákon umožňuje (Česko, 2024).

Zásada přiměřenosti: § 5 odst. 3 DŘ, vyžaduje po správci daně použití jen takových prostředků, které umožňují dosáhnout správného stanovení, zajištění a uhrazení daní a současně co nejméně zatěžuje daňový subjekt a další zúčastněné osoby (Česko, 2024).

Zásada rovnosti: § 6 odst. 1 DŘ, stanoví, že všechny osoby zúčastněné na správě daní mají před správcem daně stejná práva a povinnosti bez ohledu na věk, pohlaví či ekonomický obrat. Správce daně musí se všemi jednat nediskriminačním a nestranným způsobem (Česko, 2024).

Zásada součinnosti: § 6 odst. 2 DŘ, vymezuje vzájemnou spolupráci mezi správcem daně a daňovým subjektem. Na jedné straně správce daně informuje daňový subjekt o průběhu jednání a je zavázán poskytovat pomoc při plnění jeho povinností, na straně druhé daňový subjekt spolupracuje a podle možností své zákonné povinnosti plní (Česko, 2024).

Zásada hospodárnosti: § 7 odst. 2 DŘ, vede k tomu, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady. Správce daně, je-li to účelné, může sdružit úkony pro více subjektů, musí být však zřejmé, ke které povinnosti a s jakým výsledkem byly úkony učiněny (Česko, 2024).

Zásada volného hodnocení důkazů: § 8 odst. 1 DŘ, správce daně je oprávněn hodnotit důkazy dle své úvahy, může při dokazování využívat listinných důkazů, informací od třetích osob, jejich svědectví, místní šetření apod. Nemá stanovena žádná pravidla, musí však posoudit každý důkaz jednotlivě, posoudit vzájemně a zvážit, zda jsou důkazy pravdivé a průkazné (Česko, 2024).

Zásada materiální pravdy: § 8 odst. 3 DŘ, zde je správce daně zavázán vycházet vždy ze skutečného stavu věci, bez ohledu na právní formu podání nebo jednání, tzn., že forma nemá přednost před obsahem (Česko, 2024).

Zásada neveřejnosti a mlčenlivosti: § 9 odst. 1 DŘ, správa daní je vždy neveřejná. Neveřejnost tak zajišťuje, jistotu daňovým subjektům, že údaje zůstanou a budou použity jen při správě daní. Zásada neveřejnosti je úzce spjatá se zásadou mlčenlivosti, kde všechny osoby zúčastněné na správě daní jsou povinny zachovávat mlčenlivost o všem, co se v souvislosti se správou daní dozvěděli (Česko, 2024).

2 SUBJEKTY SPRÁVY DANÍ

2.1 Správce daně

Správce daně se rozumí správní orgán (orgán moci výkonné – vláda, orgán územního samosprávného celku – obec, jiný orgán a právnická nebo fyzická osoba, pokud vykonává působnost v oblasti veřejné správy) nebo jiný státní orgán (FÚ, OSSZ...) v rozsahu, v jakém mu je zákonem nebo na základě zákona svěřena působnost v oblasti správy daní (Radvan, 2015) či (Vančurová, Zídková, 2022).

Z hlediska nejdůležitějších správců daní staví Vančurová a Zídková (2022) orgány finanční správy, které spravují převážnou většinu daní, jejímž nejzákladnějším článkem jsou finanční úřady, sídlící v krajských městech.

Pravomoci správce daně jsou dány zákonem a podle základní zásady správy daní, pokud nemá oporu v zákoně, nesmí jednání provést (Radvan, 2015).

Správce daně zejména: (Česko, 2024)

- vede daňová řízení a jiná řízení podle daňového zákona,
- provádí vyhledávací činnost,
- kontroluje plnění povinností osob zúčastněných na správě daní,
- vyzývá ke splnění povinností,
- zabezpečuje placení daní,
- zřizuje a vede registry a evidence daňových subjektů a jejich daňových povinností.

Podle daňového řádu správce daně vykonává svou pravomoc prostřednictvím úředních osob. Jedná se o zaměstnance nebo o osobu oprávněnou k výkonu pravomoci správce daně, která se prokazuje zpravidla služebním průkazem a na vyžádání sdělí, kdo je v dané věci úřední osobou. Úřední osoba tak sdělí své jméno, služební nebo obdobné označení a zařazení pod který organizační úsek patří (Česko, 2024).

Komunikace správce daně je pak vždy podle tzv. místní příslušnosti:

V DRŽ místní příslušnost určuje, který orgán s danou věcnou působností bude spravovat konkrétní daně v daném území (Kobík, Kohoutková, 2010).

U fyzické osoby je místní příslušnost místem pobytu, tedy adresa trvalého pobytu nebo adresa, kde se fyzická osoba převážně zdržuje (Česko, 2024).

U **právnické osoby** se místní příslušností rozumí její sídlo, adresa zapsaná v obchodním nebo veřejném rejstříku (Česko, 2024).

U **nemovitostních daní** je ke správě daní místně příslušný správce daně, v jehož obvodu územní působnosti se nemovitá věc nachází (Česko, 2024).

U **poplatků**, jejichž předmětem je zpoplatnění úkonu, je místně příslušným správcem daně orgán veřejné moci, který je příslušný k provedení tohoto úkonu (Česko, 2024).

2.2 Daňový subjekt

Vančurová a Zídková (2022, s. 6) označují daňovým subjektem každého, komu vzniká platit jakoukoliv daň, a poté osoby, kterých se daň dotýká, dělí na osoby, které jsou podrobeny dani (poplatník) a osoby, které jsou pověřeny daň odvádět (plátce). „*Daňový subjekt je osoba podle zákona povinná strpět, odvádět nebo platit daň*“.

2.3 Poplatník

Za daňového poplatníka označují Vančurová a Zídková (2022) toho, komu způsobilost vzniká narozením až do smrti (FO) nebo vznikem až po zánik (PO) a stává se tak nositelem daňové povinnosti, jehož příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani a sám je povinen daň odvádět (např. daně z příjmů fyzických nebo právnických osob).

2.4 Plátce daně

Plátcem daně může být osoba fyzická nebo právnická, která je odpovědná za to, že daň u poplatníka správně srazí a z jeho příjmů řádně odvede (např. DPH anebo daně z příjmů ze závislé činnosti, pokud je zaměstnavatelem) prostřednictvím místně příslušného finančního úřadu (Radvan, 2015).

Vančurová a Zídková (2022) poukazují na to, že pokud má plátce daně možnost takto srazit daň jiným poplatníkům vede to k výhodě odvedení daně velmi rychle po vzniku příjmu a snižují se tak administrativní náklady, které by jinak poplatník musel složitě vypočítat a odvést sám.

2.5 Třetí osoby

Daňový řád jimi identifikuje osoby, které zákon definuje jako osoby jiné než daňový subjekt, které mají práva a povinnosti při správě daní, nebo jejichž práva a povinnosti jsou správou

daní dotčena (Česko, 2024). Třetí osobou v daňovém řízení tak může být svědek, tlumočník, znalec, odborný konzultant atd.

2.6 Zástupce

Protože daňový subjekt při správě daní může jednat samostatně pouze v rozsahu, v jakém je svéprávný, znamená to, že v případě, kdy svéprávnost není v konkrétním případě dostatečná, je třeba, aby byl daňový subjekt zastoupen zástupcem (Radvan, 2015).

Zástupcem na správě daní je:

- zákonný zástupce fyzické osoby nebo opatrovník
- ustanovený zástupce (osobě, která nemá plnou procesní způsobilost k jednání při správě daní)
- zmocněnec (na základě plné moci, může být zvolen pouze jeden zmocněnec)
- společný zmocněnec (vznikne-li daňovým subjektům společná daňová povinnost), nebo
- společný zástupce (stanoven správcem daně na základě nezvoleného společného zmocněnce vznikne-li daňovým subjektům společná daňová povinnost)

(Radvan, 2015)

3 POSTUPY A ŘÍZENÍ PŘI SPRÁVĚ DANÍ

Daňový zákon vymezuje obecná ustanovení o řízení a dalších postupech, které provádějí jak správci daně, tak daňové subjekty. Je naprosto nezbytné, aby tyto postupy byly konány řádně a efektivně pro jednotný a srozumitelný přenos informací mezi všemi účastníky (Česko, 2024).

3.1 Podání

Podání vzniká v momentě skutečnosti, kdy daňový subjekt podává svému místně příslušnému správci daně nějaké sdělení nebo požádání apod., ze kterého musí být zřejmé a jasné co se požaduje, kdo jej činí, čeho se týká a co se navrhuje (Vančurová, Zídková, 2022).

Radvan (2015 s. 111) cituje, že „*Nejčastějším podáním daňových subjektů jsou daňová tvrzení. Řádné daňové tvrzení je povinen podat každý daňový subjekt, kterému to zákon ukládá, nebo daňový subjekt, který je k tomu správcem daně vyzván*“.

V § 70-74 daňového řádu lze podání učinit písemně elektronicky do datové schránky, formulářovým podáním na tiskopise vydaném Ministerstvem financí (vytištěné, podepsané a doručené správci daně do 5 pracovních dnů) nebo ústně do protokolu. Za den podání se považuje den, kdy bylo správci daně předáno nebo doručeno. Jestliže podání osahuje vady, správce daně vyzve podatele k jejich odstranění a stanoví mu k tomu lhůtu a budou-li vady podání odstraněny ve stanovené lhůtě, hledí se na podání, jako by bylo učiněno řádně a včas, nebudou-li vady ve lhůtě odstraněny, stává se podání neúčinným (Česko, 2024).

3.2 Postupy správce daně

Správce daně disponuje **souborem postupů**, které tvoří jeden celek a jsou nástrojem pro zajištění správného a spravedlivého výběru daní. Díky těmto postupům má správce daně k dispozici informace a důkazy, které potřebuje pro stanovení daně. Daňové subjekty na druhou stranu mají jistotu, že jejich daňová povinnost bude prověřována objektivním a transparentním způsobem (Vančurová, Zídková, 2022).

DŘ mezi tyto postupy řadí:

- **vyhledávací činnost (§ 78)** – správce daně ověřuje, zajišťuje, shromažďuje a zpracovává informace o daňovém subjektu (Česko, 2024).

- **vysvětlení (§ 79)** – jestliže správce daně v rámci vyhledávací činnosti dojde k rozhodnutí, která jsou nezbytná k prověření skutečností, je daňový subjekt povinen podat vysvětlení (Česko, 2024).
- **místní šetření (§ 80-84)** – správce daně vyhledává důkazní prostředky a provádí ohledání u daňových subjektů na místě, kde je to k účelu místního šetření nejvhodnější, daňový subjekt je povinen umožnit přístup na místo a poskytnout všechny přiměřené prostředky k účinnému provedení místního šetření (Česko, 2024).
- **daňová kontrola (§ 85 – 88a)** – provádí se u daňového subjektu nebo na místě, kde je to nejvhodnější. Daňová kontrola je zahájena doručením oznámení o zahájení, ve kterém je vymezen předmět a rozsah daňové kontroly. Správce daně také může kontrolu provádět pro více daňových řízení týkající se jednoho daňového subjektu. V průběhu daňové kontroly má správce daně poměrně široké pravomoci a podle daňového řádu může z vlastní iniciativy jen na základě daňové kontroly doměřit daň (Česko, 2024).

Daňový subjekt je povinen se správcem daně spolupracovat, poskytnout mu veškeré důkazní prostředky prokazující jeho tvrzení a vyvrátit tak pochybnosti vyjádřené správcem daně a zároveň má právo být přítomen jednání. Na závěr správce daně sepíše výsledek kontrolního zjištění a daňovou kontrolu ukončí doručením oznámení o ukončení daňové kontroly (Česko, 2024).

- **postup k odstranění pochybnosti POP (§ 89-90)** – POP je realizován v průběhu nalézacího, tj. vyměřovacího či doměřovacího řízení. Může být tedy zahájen až po podání daňového tvrzení. Zahájí jej správce daně v situaci, kdy má konkrétní pochybnosti o správnosti, průkaznosti nebo úplnosti podaného daňového tvrzení nebo o pravdivosti údajů v něm uvedených. Cílem postupu je přispět k zajištění a stanovení daně ve správné výši. POP je nutno považovat za, pokud možno „krátké, rychlé a jednoduché“ odstranění pochybností. Měl by tedy být realizován jako rychlý, maximálně pružný postup, založený na vzájemné komunikaci (dialogu) správce daně a daňového subjektu, za účelem rychlého odstranění právní nejistoty daňového subjektu o tom, jaká je správná výše daně (Metodický pokyn k postupu k odstranění pochybností).

3.3 Placení daní

Placení daní ve stanovené lhůtě je základním smyslem celé správy daní, čímž je myšleno zajištění úhrady do veřejného rozpočtu. Daň je obecně splatná poslední den lhůty pro podání řádného daňového tvrzení. Za den platby se považuje den, kdy platba byla připsána na účet správce daně, nebo u hotovostních plateb v den, kdy úřední osoba platbu převzala (Vančurová, Zídková, 2022).

Jakým způsobem zaplatit daň vydala Finanční správa ČR informaci „Jak správně zaplatit daň finančnímu úřadu“, která obsahuje detailní instrukce pro placení daní včetně bankovních účtů a předvoleb pro jednotlivé daně (Jak správně zaplatit daň finančnímu úřadu v roce 2024).

Placení daní v DŘ zahrnuje:

- **Evidence daní**

Správce daně podle daňového řádu eviduje všechny informace o daňových povinnostech daňového subjektu. Zaznamenává stanovení daně, její vznik, splnění, případně zánik a z toho vyplývající přeplatky, nedoplatky a případné převody. Veškerou takovou evidenci vede na osobním daňovém účtu daňového subjektu s ohledem na přehlednost za každý druh daně odděleně, a kde na žádost daňového subjektu správce daně z údajů evidence vystaví potvrzení o stavu jeho osobního daňového účtu (Česko, 2024).

- **Pořadí úhrady daně:**

Úhrada daně se na osobním daňovém účtu použije na úhradu splatných daňových pohledávek postupně podle těchto skupin:

- nedoplatky na dani a splatná daň
- nedoplatky na příslušenství daně
- vymáhané nedoplatky na dani
- vymáhané nedoplatky na příslušenství daně

Daňové pohledávky se hradí v daném pořadí a správce daně se od tohoto pořadí nesmí odchýlit (Hrubá Smržová, Kolektiv, 2022).

- **Nedoplatek:**

Nedoplatkem je podle § 153 DŘ částka daně, příslušenství daně, popřípadě částka zajištění daně, která nebyla uhrazena daňovým subjektem včas. Je vedena za daňovým subjektem

jako daňový dluh do veřejného rozpočtu a daňový subjekt se tak stává daňovým dlužníkem. O tomto nedoplatku a jeho následcích spojené s neuhrazením, který je poprvé vymáhán informuje vhodným způsobem správce daně. Nedoplatek zaniká po marném uplynutí lhůty pro placení. Tato lhůta (§ 160 DŘ), kdy nelze daň vybrat a vymáhat činí 6 let a začne běžet dnem splatnosti daně. Lhůta končí nejpozději uplynutím 20 let od jejího počátku, a pokud je zajištěna zástavním právem, výběr daně se prodlužuje až na 30 let (Česko, 2024).

Daňový nedoplatek tak představuje částku, která musí být splatná a vymahatelná. Výše nedoplatku se mění v čase i v závislosti na jeho částečné úhradě, ať už dobrovolné nebo povinné a posečkání, které splatnost daně nebo příslušenství posouvá a tím i den vzniku nedoplatku (Kobík, Kohoutková, 2010).

Příslušenství daně:

„Příslušenství daně dělíme do dvou skupin podle toho, zda se vztahují k neplnění nepeněžitě povinnosti nebo k nedoplatku na dani“ (Vančurová, Zídková, 2022)

Při neplnění nepeněžitých povinností podle DŘ může správce daně uložit:

Pořádkovou pokutu § 247 DŘ – resp. pokutu za nesplnění nepeněžitě povinnosti může správce daně uložit do 50 000 Kč tomu, kdo při jednání vedeném správcem daně závažně zatěžuje správu daní hrubým jednáním nebo až do výše 500 000 Kč za nereagování předchozí výzvy správce daně (Česko, 2024).

Pokutu za opožděné tvrzení – vzniká daňovému subjektu podá-li daňové přiznání nebo dodatečné daňové přiznání po stanovené lhůtě, o více než pět pracovních dnů později. *„Maximální výše částky nesmí být vyšší než 300 000 Kč, minimální zpravidla 500 Kč. V těchto mezích se používá denní sazba ve vztahu k částce daně (daňový odpočet nebo daňová ztráta) uvedené v opožděném podaném daňovém přiznání“ (Vančurová, Zídková, 2022 s. 71).*

Výše pokuty podle § 250 odst. 7 DŘ se snižuje na polovinu, pokud opožděné tvrzení daňový subjekt podá do 30 dnů od uplynutí lhůty jedná-li se o ojedinělé opoždění (Česko, 2024).

Při neplnění povinností vážící se k nedoplatku:

Úrok z prodlení – vymezen v § 252 - 254a DŘ vznikne za včasné neuhrazení daně. Úrok je časový a běží přímo ze zákona, správce daně jeho výši neovlivňuje. Sazba úroku z prodlení je odvozena od úrokové sazby podle občanského zákoníku (Vančurová, Zídková, 2022).

Smržová a kolektiv (2022, s. 63) uvádí, že „*Daňový řád liberuje tři dny zpoždění, neboť úrok z nedoplatku na dani vzniká počínaje čtvrtým dnem následujícím po splatnosti až do dne platby včetně*“

Úročí se každý den prodlení v placení, a tak čím déle nedoplatek trvá, tím vyšší úrok je předepsán. „*U posečkané daně a při povolení splátek daně je sazba v zásadě poloviční a příslušenství daně se dokonce neúročí vůbec*“ (Vančurová, Zídková, 2022 s. 73).

Penále – je v § 251 DŘ vázáno na nesplnění povinnosti tvrzení. Předepisuje se jen v případě, že daň je doměřena z iniciativy správce daně, což může být doměření daně na základě daňové kontroly nebo vyměření podle pomůcek, nikoliv v případě doměření na základě podání dodatečného daňového přiznání (Hrubá Smržová, Kolektiv, 2022).

Sazba daně je lineární (u daně je stanovena 20 %) a závisí jen na výši dodatečně stanovené daně, nikoli na době trvání nedoplatku. Jak zmiňují Vančurová se Zídkovou (2022) jedná se tedy o příslušenství za porušení nepeněžitě povinnosti.

Náklady řízení – § 107 DŘ „*zahrnují především exekuční náklady a pak další náklady řízení, např. náklady spojené s náhradami vyplacenými při ústním jednání, když se daňový subjekt bez omluvy tohoto jednání neúčastní*“ (Vančurová, Zídková, 2022 s. 73).

Exekuční náklady § 182 DŘ – jsou specifickou sankcí, které by měly pokrýt náklady správce daně spojené s daňovou exekucí. Hrubá Smržová a kolektiv (2022) do něj zahrnují náklady za nařízení exekuce a za provedení exekuce a jsou předepsány vždy, jakmile byl započat první úkon této části exekuce, např. byla zahájena dražba. Exekuční náklady se stanoví exekučním příkazem nebo samostatným rozhodnutím

- **Posečkání daně:**

Posečkáním daně v § 156 – 157a DŘ se rozumí, že daňový subjekt může z důvodu tíživé sociální či ekonomické situace požádat správce daně o povolení posečkání úhrady nebo její rozložení na splátky (Česko, 2024).

„*Žádost podléhá správnímu poplatku ve výši 400Kč, a to za každý druh daně, jehož se žádost posečkání týká*“ (Informace k posečkání a rozložení úhrady daně na splátky).

Na žádost neexistuje žádný speciální tiskopis, jen interaktivní formulář (vzor) dostupný na webu FS, který se poté podává místně příslušnému finančnímu úřadu.

Správce daně může povolit posečkání z následujících důvodů:

- Ztráta bydlení
- Omezení zdravotní péče a sociálních služeb

- Podnikatelé: ztráta klíčových zakázek či zaměstnanců, omezení provozuschopnosti apod.

Na základě žádosti, kde musí být vše doloženo a prokázáno dokumenty o majetkové situaci, výpisy z BÚ, přehledů příjmů a výdajů, smlouvy např. o sjednání úvěru, u podnikatelů navíc také stav pokladny, peněžního deníku, rozvahy apod. rozhodne správce daně o posečkání do 30 dnů ode dne podání žádosti (Posečkání).

4 POSTUP PŘI ZAJIŠTĚNÍ A VYMÁHÁNÍ NEDOPLATKŮ

4.1 Zajištění daní

Zajištění daní je významným instrumentem při správě placení daní, které mají charakter předběžného opatření zajišťující úhradu dosud nestanovené nebo dosud nesplatné daně (Kobík, Kohoutková, 2010).

Daňový řád proto nabízí několik způsobů zajištění úhrady daně:

- **Vydáním zajišťovacího příkazu:**

V § 167-169 DŘ je zajišťovací příkaz jedením ze zajišťovacích nástrojů placení daně, který správce daně může použít v případě, že existuje obava o úhradu nestanovené či dosud nesplatné daně. Zajišťovacím příkazem uloží správce daně daňovému subjektu, aby ve lhůtě 3 pracovních dnů tuto částku daně zajistil ve prospěch správce daně složením jistoty na jeho depozitní účet (Česko, 2024).

- **Rozhodnutím zástavního práva:**

Dochází zde k zajištění neuhrazené daně zástavou majetku daňového subjektu. Zástavní právo se zřizuje zástavní smlouvou a dalšími podmínky stanovených občanským zákoníkem (Radvan, 2015).

- **Ručení daní:**

V případě, že daňový nedoplatek nebyl dlužníkem uhrazen spadá podle § 171 DŘ tato povinnost na ručitele. Ručitel, jenž má platební povinnost jako druhý v pořadí je správcem daně vyzván k úhradě daného nedoplatku ve stanovené lhůtě. Ručitel má také možnost odvolání se (Česko, 2024).

- **Finanční záruka:**

Další možností uvedenou v § 173 DŘ, jak zajistit úhradu daně může být přijetí ručení třetí osoby odlišné od daňového subjektu, která se dobrovolně zavazuje uhradit dluh za dlužníka. Zajištění však musí být přijato na základě písemného prohlášení ručitele s úředně ověřeným podpisem (Česko, 2024).

- **Zálohy:**

Úhradu daně lze také zajistit v § 174 DŘ prostřednictvím placení záloh, které vznikají, jestliže daň není ještě známa a není splatná. Zálohy na daň, jejich výše a lhůty jsou stanoveny zákonem nebo rozhodnutím správce daně a daňový subjekt je povinen tyto zálohy platit. Po

skončení zdaňovacího období nebo období, za které je podáváno daňové přiznání, se uhrazené zálohy na daň započítávají na úhradu splatné daně (Česko, 2024).

„Záloha na daň je platba, kterou je daňový subjekt povinen odvádět před splatností daně za zdaňovací období. Po stanovení výše daně budou zálohy na její úhradu započítány“ (Vančurová, Zídková, 2022 s. 30).

4.2 Vymáhání daní

„Součástí pravidel, kterými se řídí správa daní, musí být též postup, jak vymoci úhradu daně v případě, kdy dlužník není ochoten nebo schopen dobrovolně zaplatit. Vymáhací řízení je proces, ve kterém správce daně využívá zákonem stanovené prostředky k tomu, aby donutil daňový subjekt k úhradě nedoplatku“ (Vančurová, Zídková, 2022 s. 75).

Podle Hrubé Smržové a kolektivu (2022 s. 55) se *„Vymáhání daně týká exekuce na peněžité plnění. Předpokladem vymáhání je, že částka daně nebyla uhrazena a uplynul den její splatnosti“*.

Správce daně tak může nedoplatek vymáhat daňovou exekucí nebo zabezpečit vymáhání nedoplatku prostřednictvím soudního exekutora, popřípadě jej uplatnit v insolvenčním řízení nebo přihlásit do veřejné dražby. Způsob vymáhání nedoplatku §175 DŘ musí být zvolen tak, aby výše nákladů spojených s vymáháním, které bude daňový subjekt povinen uhradit, nebyla ve zjevném nepoměru k výši nedoplatku a zároveň bude příslušný i k jeho vybrání (Česko, 2024).

„Pojem „vymáhání“, je širším pojmem než pojem „daňová exekuce“. Daňová exekuce je samostatně upravena v daňovém řádu, postup správce daně (poplatku) jako exekučního orgánu je stanoven daňovým řádem a jeho pravomoc jako exekučního orgánu upravuje pouze daňový řád. Daňovou exekuci zahajuje správce místního vždy z úřední moci“ (Metodická pomůcka k postupu při vymáhání nedoplatku na místním poplatku).

5 DAŇOVÁ EXEKUCE

Kobík a Kohoutková (2010, s. 759) považují za cíl daňové exekuce nucenou úhradu nedoplatku. „*Pokud k takovéto úhradě dojde, naplnilo exekuční řízení svůj cíl, účel je konzumován, tím dochází k zániku exekučního řízení bez dalšího*“.

Daňová exekuce je tak jádrem vymáhacího řízení a zahajuje se vydáním exekučního příkazu. Exekuční příkaz vydává správce daně, u něhož je daňový dlužník evidován, je vystaven na základě tzv. **exekučního titulu**, který je podkladem pro vykonání exekučního řízení a představuje základní podmínku k tomu, aby mohlo být exekuční řízení zahájeno. Bez existence exekučního titulu nesmí být exekuce nařízena, a pokud by nařízena byla, musí být zastavena (Metodická pomůcka k postupu při vymáhání nedoplatku na místním poplatku) či (Hrubá Smržová, Kolektiv, 2022).

Exekuční příkaz dle Hrubé Smržové a kolektivu (2022 s. 56) „*musí obsahovat kromě obecných náležitostí také způsob provedení exekuce, výši nedoplatku, výši exekučních nákladů a odkaz na exekuční titul. Ve výroku musí být také nařízena exekuce úroku z prodlení k částce, pro kterou je daňová exekuce nařizována a správce daně uvede způsob výpočtu úroku. Vydáním exekučního příkazu je zahájeno exekuční řízení. Exekuční příkaz se doručuje dlužníkovi a dalším příjemcům a nelze se proti němu odvolat*“.

Za exekuční titul v DŘ lze považovat: (Česko, 2024).

- výkaz nedoplatků sestavený z údajů evidencí
- vykonatelné rozhodnutí, kterým se ukládá peněžité plnění (např. pořádková pokuta), nebo
- vykonatelný zajišťovací příkaz.

Výkaz nedoplatků sestavený výpisem z evidence daní musí obsahovat: (Česko, 2024).

- označení správce daně, který výkaz nedoplatků vydal,
- číslo jednací,
- označení daňového subjektu, který doplatek neuhradil (dlužník),
- údaje o jednotlivých nedoplatcích,
- podpis úřední osoby s uvedením jména a pracovního zařazení a otisk úředního razítka, který lze nahradit kvalifikovaným elektronickým podpisem,
- potvrzení o vykonatelnosti,
- den, k němuž je výkaz nedoplatků sestaven.

Daňové exekuci lze také předejít a ušetřit tak finanční náklady a řady úkonů při administrativní činnosti zejména když správce daně před zahájením řízení vyrozumí daňový subjekt o tom, že má nedoplatek a v jaké výši a upozorní jej na následky s neuhrazením spojené (Metodická pomůcka k postupu při vymáhání nedoplatku na místním poplatku).

Způsoby provedení daňové exekuce: (Česko, 2024).

- srážkami ze mzdy,
- příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb,
- příkázáním jiné peněžité pohledávky,
- postižením jiných majetkových práv,
- prodejem movitých věcí, nebo
- prodejem nemovitých věcí

5.1 Odklad o zastavení exekuce

Správce daně uvedené v § 181 DŘ může daňovou exekuci na návrh daňového dlužníka nebo z moci úřední částečně nebo zcela odložit. Skutečnosti, na základě, kterých může správce daně rozhodnout o odkladu, který je jen přechodnou fází a je vázán na existenci důvodů, pro něž k odložení došlo a nedojde-li k jejímu zastavení rozhodne správce daně o pokračování v daňové exekuci (Kobík, Kohoutková, 2010).

Existujícími indiciemi pro částečné nebo úplné zastavení daňové exekuce jsou:

- pro její nařízení nebyly splněny zákonné podmínky,
- odpadl důvod, pro který byla daňová exekuce zřízena,
- správce daně povolí posečkání úhrady nedoplatku, nebo
- zaniklo právo vymáhat nedoplatek,
- a jiné demonstrativní výčty uvedené v daňovém řádu § 181 odst. 2

Proti rozhodnutí o odkladu, pokračování, a zastavení daňové exekuce se nelze odvolat (Česko, 2024).

5.2 Exekuční náklady

Jsou součástí exekučního řízení, vznikají v náhradě nákladů za nařízení daňové exekuce, v náhradě nákladů za výkon prodeje a v náhradě hotových výdajů vzniklých při provádění daňové exekuce, a pokud daňová exekuce byla provedena oprávněně, je dlužník povinen tyto náklady uhradit. Jejich výši stanoví správce daně exekučním příkazem nebo

samostatným rozhodnutím, proti kterému se lze odvolat do 15 dnů ode dne doručení. Exekuční náklady v § 182 DŘ se evidují na osobním daňovém účtu dlužníka a vymáhají se současně s nedoplatkem (Česko, 2024).

Náklady za nařízení daňové exekuce uvedené v § 183 DŘ činí 2 % z částky, pro kterou je daňová exekuce nařízena, nejméně však 500 Kč což reálně vychází na nedoplatek vyčíslen v nejnižší výši 1 až 25 000 Kč a nejvýše 500 000 Kč na reálné vyčíslení nedoplatků 25 000 000 Kč. Náklady za výkon prodeje je vyčíslen ve stejné výši jako náklady za nařízení daňové exekuce a dlužník je povinen tyto náklady uhradit zahájením dražby nebo zpeněžením předmětu daňové exekuce mimo dražbu. Exekuční náklady lze podle § 183 odst. 3 DŘ požadovat u téhož nedoplatku jen jednou. Exekuční náklady spočítané z vymáhané částky se započítávají na celé stokoruny dolů (Česko, 2024).

5.3 Způsoby provedení daňové exekuce

5.3.1 Daňová exekuce srážkami ze mzdy

Pojmem „srážky ze mzdy“ je obecně bráno jako legální zkrácení odměny zaměstnance za práci, které jsou prováděny pravidelně zaměstnavatelem vesměs proti vůli daného zaměstnance za účelem nuceného uspokojení neuhrazených závazků vůči jeho věřitelům (Breburda, 2023).

Rozlišujeme tři základní skupiny srážek ze mzdy:

Srážky na základě zákona – rozumí se jimi srážky povinné (záloha na daň z příjmů ze závislé činnosti, úhrada sociálního a zdravotního pojištění), zaměstnavatel je musí provádět u každého zaměstnance a v každém výplatním termínu. Srážky na základě zákona jsou jedinými srážkami, prováděny z hrubé mzdy (Breburda, 2023).

Srážky na základě dohod – zařazují se do srážek nepovinných, jsou srážkami uzavřenými mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, který v první variantě uzavírá dohodu ve svůj prospěch (úhrady za poskytnuté stravenky či stravování, za používání služebních telefonů či služebních vozidel, za ubytování apod.) nebo v druhé variantě uzavřená dohoda o cizích srážkách ze mzdy sloužící k úhradě dluhů zaměstnance (Breburda, 2023).

Srážky na základě exekuce – svou náročností i rozsahem jednoznačně dominují problematice srážek ze mzdy, **jsou srážkami prováděné na základě:**

- Soudního výkonu rozhodnutí (soudní exekuce)

- Exekuce soudních exekutorů (exekuce podle exekučního řádu)
- Daňová exekuce (exekuce podle daňového řádu)
- Správní exekuce (exekuce podle správního řádu)

Tyto srážky jsou založeny na modelu čisté měsíční mzdy, čímž jsou na mysli srážky jak ze mzdy čisté, tak i z jiných čistých měsíčních příjmů zaměstnance (např. odstupné). Na základě exekučního rozhodnutí jsou srážky ze mzdy prováděny v posloupnosti přednostních a nepřednostních pohledávek (Breburda, 2023).

Podle Občanského soudního řádu § 279 ve výčtu přednostních pohledávek mají absolutní přednost pohledávky výživného a až poté v posloupnosti další, po skončení výčtu přednostních pohledávek nastávají pohledávky nepřednostní (Česko, 2024).

5.3.2 Daňová exekuce příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb

Další forma daňové exekuce jejímž základem je pohledávka dlužníka u poskytovatele platebních služeb. Daňová exekuce se provede odepsáním peněžních prostředků dlužníka z jeho běžného, vkladového nebo jiného účtu, vedeného v jakékoliv měně u poskytovatele platebních služeb, do výše částky uvedené v exekučním příkazu a jejich vyplacením správci daně. Exekuční příkaz je doručen poskytovateli platebních služeb dříve než dlužníkovi (Kobík, Kohoutková, 2010).

DŘ uvádí, že po dobu trvání daňové exekuce ode dne doručení exekučního příkazu je poskytovatel peněžních služeb, který má status poddlužníka povinen z účtu dlužníka nevyplácet peněžní prostředky, ani jinak s nimi nakládat až do výše uvedené částky stanovené exekučním příkazem. Poskytovatel platebních služeb může však toto nařízení vymezit nebo vyloučit na základě výjimky stanovené v občanském soudní řádu (§ 317 odst. 1-4), která stanoví, že pohledávkám z účtu nepodléhají náhrady, které vyplácí pojišťovna mají-li tyto náhrady být použity k novému vybudování nebo k opravě budovy, výživné na dítě nebo poskytnutí dávek osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči, zaopatřovací příspěvek atd. (Česko, 2024)

Exekuce příkázáním pohledávky probíhá ve dvou fázích:

- zabavení pohledávky
- její zpeněžení

Jestliže je na účtu dlužníka částka převyšující částku vymáhané pohledávky, může s ní poskytovatel peněžních služeb i dlužník volně nakládat, v opačném případě po dobu 6 měsíců jakákoliv částka připsána na účet dlužníka bude použita na úhradu vymáhané pohledávky (Metodická pomůcka k postupu při vymáhání nedoplatku na místním poplatku).

5.3.3 Daňová exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky

Jedná se o další druh daňové exekuce, která postihuje jinou peněžitou pohledávku dlužníka než nárok na mzdu nebo na pohledávku z účtu, avšak musí splňovat předpoklady, že se jedná o peněžitou pohledávku a pohledávka povinného je vůči třetí osobě (např. podnikatelské pohledávky, autorské odměny atd.). V tomto případě se tato exekuce využívá zejména tam, kde povinný je právnická či podnikající fyzická osoba (Štika, 2021).

Podle § 312 odst. 1 občanského soudního řádu lze exekuci nařídit i v případě, že pohledávka dlužníka se stane splatnou teprve v budoucnu (Česko, 2024).

Podlužník podle § 191 DŘ má v případě této daňové exekuce stejné povinnosti jako v předešlých případech, nesmí vyplácet dlužníkovi jeho pohledávku nebo s ní nechat dlužníka jinak nakládat (Česko, 2024).

5.3.4 Daňová exekuce postižením jiných majetkových práv

Dalším způsobem vymáhání daňové exekuce, je postižení majetkového práva na nepeněžité plnění. Toto plnění je předmětem jiného práva dlužníka, které má majetkovou hodnotu, pokud není spojeno s osobou povinného (Kobík, Kohoutková, 2010).

Podle DŘ § 192 provádění této exekuce nesmí postihovat srážky ze mzdy, příkázání pohledávky z účtu nebo příkázání jiné peněžité pohledávky (Česko, 2024)

Aby mohla být uspokojena pohledávka tímto způsobem musí být splněny následující podmínky:

- Musí existovat právo – nemůže být pouhou možností nebo očekáváním
- Právo musí mít majetkovou hodnotu – jedná se o něco co lze převést nebo prodat (podíl v obchodních společnostech, členská práva a povinnosti v družstvu)
- Právo musí být možné zpeněžit

Cílem není získat majetkové právo, ale dosáhnout peněžitého uspokojení pohledávky. Pohledávka musí v době nařízení daňové exekuce existovat, nemůže například vzniknout až v budoucnu po nařízení exekuce (Lichnovský et al., 2021).

5.3.5 Daňová exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí dražbou

Daňová exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí je další možností, která zmocňuje správce daně k nařízení a provedení dražby. Dražba je právním titulem, řízena daňovým exekutorem nebo pověřena správcem daní, další úřední osobou či licitátorem (dražitel) na jehož základě dochází k převodu vlastnictví k movité věci nebo nemovité věci za účelem získat hotovost na úhradu pohledávek dlužníka. Dražba je vždy veřejná, datum konání dražby finanční úřady zveřejňují na svých webových stránkách. Specifickou skupinu osob při konání dražby jsou osoby zúčastněné na dražbě, které před zahájením dražby musejí splňovat podmínky účasti. Osoby zúčastněné na dražbě jsou povinny prokázat svou totožnost, nechá se zapsat do seznamu osob zúčastněných, převezme a používá dražební číslo, pokud bylo přiděleno. V případě dražby nemovité věci, je oprávněna účasti pouze osoba, která složila dražební jistotu. Dražitelem je označována osoba, která je zapsána do dražby, činí podání a licituje. Pokud je dražiteli udělen příklep, stává se vydražitelem. Správce daně, pokud je k tomu technicky vybaven, může také provést dražbu elektronicky (Lichnovský et al., 2021).

Konání dražby nařizuje správce daně dražební vyhláškou, která je zakotvena v § 195 DR. Rozhodnutí dražební vyhlášky musí kromě obecných náležitostí obsahovat také datum a čas zahájení dražby, místo konání dražby, označení a popis předmětu a další náležitosti uvedeny v odstavcích 2, 3 a 4. Doručení dražební vyhlášky je vždy správcem daně do vlastních rukou dlužníkovi, spoluvlastníku předmětu dražby a dalším osobám, kteří mají k předmětu dražby předkupní, věcné nájemní nebo pachtovní právo. Dále je vyhláška doručena správci daně, který již přihlásil své nedoplatky vůči dlužníkovi. Pro ostatní je dražební vyhláška zveřejněna na úřední desce, a to do zahájení dražby nejméně však po dobu 30 dnů v případě dražby nemovitých věcí, nebo 20 dnů v případě dražby movitých věcí. Dražební vyhlášku zveřejňuje také obecní úřad, v jehož obvodu se nemovitost, která je předmětem dražby nachází. Další informace ohledně průběhu dražby jsou uvedeny v § 196-202 DR (Česko, 2024).

- **Daňová exekuce prodejem movitých věcí**

Předmětem exekuce je prodej movitých věcí ve vlastnictví dlužníka, nebo prodej movité věci, které má dlužník ve spoluvlastnictví. Daňový exekutor, vyžaduje-li to účel provedení exekuce, učiní prohlídku bytu, sídla a jiných místností dlužníka, tyto věci sepiše, zajistí, provede protokol o průběhu soupisu věcí a následně se tyto sepsané věci prodají v dražbě. Právní úprava v § 321 občanského soudního řádu uvádí věci, které podle zvláštních předpisů exekuci nepodléhají. Jsou jimi věci vyloučené, týkající se věcí, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny, k plnění svých činností, nebo prodej jiných věcí, které by byly v rozporu s morálními pravidly. Mezi věci vyloučené patří např. běžné oděvy, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten a jiné předměty podobné povahy, zdravotnické potřeby, které povinný nebo člen jeho domácnosti potřebuje ke své nemoci nebo tělesné vadě, nebo hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima. Je-li dlužník podnikatelem, nemůže se daňová exekuce týkat věcí sloužících k podnikání, což však neplatí v případech, že je tento majetek zatížen zástavním právem. (Lichnovský et al., 2021).

- **Daňová exekuce prodejem nemovitých věcí**

Další způsob exekuce je prodej nemovitosti, která je ve vlastnictví dlužníka, popř. prodej spoluvlastnického podílu dlužníka na nemovitosti. Provedení tímto způsobem je sice procesně nejsložitější a časově nejnáročnější, ale zároveň nejvíce spolehlivým výkonem, protože představuje velmi často největší zásah do majetkové sféry povinného (Štika, 2021).

Při postupu uvedeném DR v momentě, kdy byl dlužník oznámen exekučním příkazem, nesmí nemovitost převést na jinou osobu nebo ji zatížit. Dlužník je také povinen ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení exekučního příkazu oznámit správci daně o tom, kdo má k nemovité věci předkupní právo. Nesplněním této oznamovací povinnosti, podle exekučního příkazu hrozí povinnému odpovědnost za škodu tím způsobenou (Kobík a Kohoutková, 2010).

Exekuční příkaz bude doručen správcem daně dlužníkovi, případným spoluvlastníkům a též příslušnému katastrálnímu úřadu. Správce daně při realizaci daňové exekuce stanoví znalce k ocenění nemovitosti, na základě jeho výsledků stanoví cenu a musí také vždy pamatovat, že na nemovitých věcech povinného velmi často váznou věcná břemena či zástavní práva. Následuje dražba, z jehož výtěžku budou nejprve uspokojeny exekuční náklady, dále věřitelé jejichž pohledávka byla zajištěna zástavním právem a až poté se uspokojí ostatní pohledávky

vymezeny v § 229 odst. 2 DŘ. Po úhradě všech pohledávek, se zbytek výtěžku stává přeplatkem dlužníka, který mu správcem daně i bez žádosti bude vrácen do 15 dnů (Česko, 2024).

5.3.6 Vztah k insolvenčnímu řízení

Insolvence je druh soudního řízení, které dlužníka za určitých podmínek může zbavit všech, popřípadě části jeho dluhů. Vzniká na základě podání insolvenčního návrhu, a to buď podáním samotným dlužníkem nacházející se v úpadku, a který jej ve většině případů podává pod tlakem exekucí a soudních výkonů rozhodnutí prováděných na jeho majetek s cílem najít před tímto vymáháním pohledávek ochranu nebo insolvenční návrh podává věřitel (Maršíková, 2022).

Podle DŘ § 242 odst. 1 jsou pohledávky za majetkovou podstatou pohledávky daňového dlužníka. Majetková podstata je tvořena majetkem, který dlužník vlastnil ke dni zahájení insolvenčního řízení nebo nabyt v průběhu insolvenčního řízení (v případě, že návrh podal dlužník), nebo majetek, který dlužníkovi patřil v době, vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka (pokud návrh podal věřitel). Pro potřeby insolvenčního řízení DŘ stanoví, že majetek daňového subjektu tvoří i vratitelný přeplatek vzniklý na základě daňových povinností vzniklé před rozhodnutím o úpadku. Tento přeplatek se použije pouze na úhradu splatných pohledávek za majetkovou podstatou. DŘ také reaguje na skutečnost, že insolvenční řízení může být zahájeno nezávisle na daňovém řízení, a že v jeho průběhu je možné daňové řízení, jak zahájit, tak v něm pokračovat, s výjimkou daňové exekuce, kterou lze nařídit, ale nelze ji provést, pokud insolvenční zákon nestanoví jinak.

Nicméně i po zahájení insolvenčního řízení má daňový subjekt stále povinnosti vůči správci daně a musí podat řádné daňové tvrzení za část zdaňovacího období, která uplynula do dne předcházejícího účinnosti rozhodnutí o úpadku ve lhůtě 30 dní a nelze ji prodloužit (Lichnovský et al., 2021).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VYHODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI VYMÁHÁNÍ DAŇOVÝCH NEDOPLATKŮ

V této části jsou vyhodnocena a analyzována data poskytnuta a zveřejněna Finanční správou ČR (dále jen FS). Vyhodnocení se bude týkat vývoje daňových příjmů (kolik bylo inkasováno do státního rozpočtu), sankcí a vývoje hodnoty daňových nedoplatků, jejich zajištění a vymáhání za posledních 5 let od roku 2018 do roku 2022. Celkové hodnocení bude stát na horizontální a vertikální analýze meziročních srovnání.

Finanční správa každým rokem vydává Výroční zprávu o činnosti FS, kde jsou shrnuta veškerá nejdůležitější data a významné ukazatele za proběhlý rok. Od roku 2018 nastalo mnoho změn, ať už v plošném zavedení EET (elektronická evidence tržeb) z roku 2017, čímž bylo nutné upravit a nastavit funkcionalitu aplikací EET, připravit metodické materiály a průběžně aktualizovat informace až po jeho pozastavení či zrušení v roce 2022 kvůli pandemii viru SARS-CoV-2, jenž nemělo dopad jen na ekonomickou sféru, životy lidí, ale také na činnost veřejné správy. V průběhu těchto let se také FS zaměřila na projekty jako je např. Moje daně, u kterého bylo cílem zjednodušit správu daní jako je možnost podání elektronických přiznání, zasílání upozornění na blížící se termíny nebo přístup k informacím o stavu daňových povinností a stálému aktualizování těchto tiskopisů, včetně tiskopisu Žádosti o kompenzační bonus související s pandemií, vytvoření nových tiskopisů pro paušální režim ve spojitosti s novelou paušální daně anebo realizace úpravy v ADIS (automatizovaný daňový informační systém).

6.1 Vývoj daňových příjmů

V následující tabulce (1) je zobrazena výše předepsané daňové povinnosti v horizontu let 2018–2022 a zároveň i výše inkasované částky, která znázorňuje skutečnou výši vybranou správcem daně do státního rozpočtu. Inkasovaná částka představuje nejen vybranou daňovou povinnost, ale také zaplacené daňové nedoplatky, úroky a jiné poplatky v rámci daňové správy.

Tabulka (2), zobrazuje meziroční srovnání výnosů, kde je zcela jasně a přehledně vidět, jak v roce 2019 došlo k nárůstu o 6,2 % a v následujícím roce 2020 o stejných 6,2 % došlo k poklesu, což představuje výrazné ovlivnění pandemie COVID-19 a jeho zásahu do ekonomické sféry související s vládními opatřeními a omezením podnikatelských činností. Od roku 2021 opět dochází k pomalému růstu a v roce 2022 meziroční zvýšení stoupá až do hodnot 15 %.

Tabulka 1: Vývoj daňové povinnosti a inkasa v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

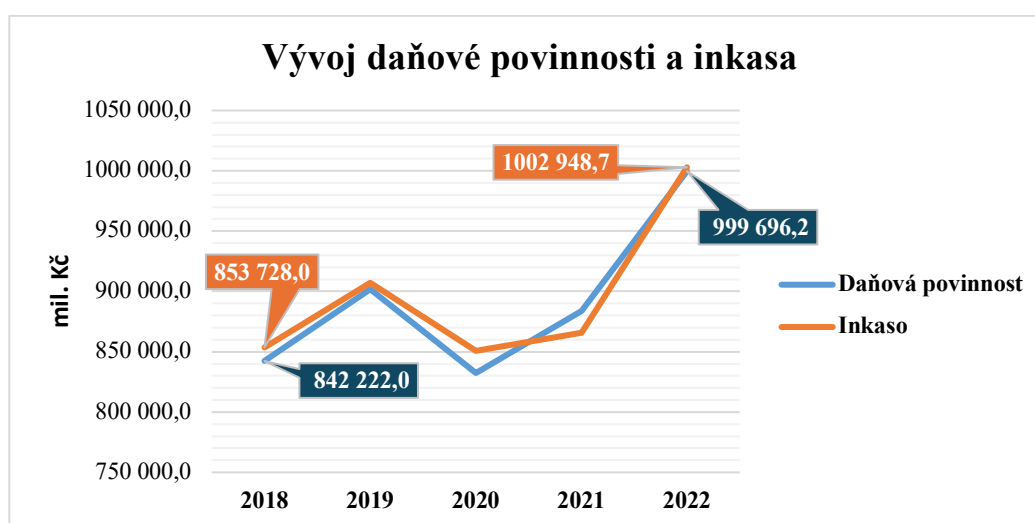
Rok	Daňová povinnost v mil. Kč	Inkaso v mil. Kč	Rozdíl v mil. Kč	Výtěžnost v (%)
2018	842 222,0	853 728,0	11 506,0	101,4
2019	901 941,0	906 948,0	5 007,0	100,6
2020	832 353,7	850 732,3	18 378,6	102,2
2021	883 851,4	865 971,0	-17 880,4	98,0
2022	999 696,2	1 002 948,7	3 252,5	100,3

Tabulka 2: Porovnání celkových výnosů – horizontální výpočet v % (dle Výroční zprávy FS)

Druh	Horizontální výpočet inkasa v (%)			
	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021
Inkaso	6,2	-6,2	1,8	15,8

Daňová povinnost podle § 3 DŘ vzniká okamžikem, kdy nastanou skutečnosti, které jsou předmětem daně nebo skutečnosti tuto povinnost zakládající. Podle Lichnovského et al. (2021) daňová povinnost je tak povinnost daňového subjektu uhradit v určené lhůtě vyjádřenou daň, která je v DŘ v jednotlivých případech odkázána na zákon, který se daně týká.

Kobík a Kohoutková (2010) vystihují vznik daňové povinnosti např. u DPH okamžikem uskutečnění zdanitelného plnění nebo u daně z nemovitostí vlastnictvím nemovitosti k 1. lednu příslušného kalendářního roku apod.

Obrázek 1: Vývoj daňové povinnosti a inkasa v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Obrázek (1) znázorňuje růst inkasa od roku 2018-2022, kde je názorně zobrazen pokles v roce 2020, postupný nárůst inkasa v roce 2021 až do roku 2022 inkasované částky 1002 948,7 mil. Kč.

V tabulce (3) je zobrazen přehled daňové povinnosti a inkasa za rok 2022. Je zřejmé, že největší podíl výnosů jdoucích do státního rozpočtu je tvořen DPH, což v rozdílu daňové povinnosti a inkasa dělá 2 347,8 mil. Kč, ale na celkovém inkasu dosahuje 53,4 %. Dalším významným přínosem, i když se dostává do záporných hodnot v poměru daňové povinnosti a inkasa jsou DPFO, ale i tak stále do státního rozpočtu přináší celkem (22,8 %) a DPFO ze závislé činnosti (14,9 %). Součet uvedených hodnot těchto výnosů k 31.12.2022 dělá celkovou výši 91,1 %.

Tabulka 3: Základní údaje o daňové povinnosti a inkasa za rok 2022 v mil. Kč
(dle Výroční zprávy FS)

Druh příjmu	Daňová povinnost sl.1	Inkaso sl.2 sl.2	Rozdíl sl.2-sl.1	Výtěžnost v (%) sl.2/sl.1	Vertikální výpočet v (%)
DPH daňová povinnost	950 524,4	950 759,4			
DPH nadměrný odpočet a vracení daně	-417 138,3	-415 025,5			
DPH celkem	533 386,1	535 733,9	2 347,8	100,4	53,4
Spotřební daně	-3,1	0,1	3,2	-3,2	0,0
Daň z příjmů PO z příznání	229 924,7	228 675,6	-1 249,1	99,5	22,8
Daň z příjmů FO z příznání	13 462,7	13 963,1	500,4	103,7	1,4
Daň z příjmů FO ze závislé činnosti	149 297,4	149 594,0	296,6	100,2	14,9
Daň z příjmů srážkou dle zvláštní sazby	37 480,0	38 617,9	1 137,9	103,0	3,9
Daň z nemovitých věcí	12 240,9	12 419,1	178,2	101,5	1,2
Daň z nabytí nemovitých věcí	18,4	43,7	25,3	237,5	0,0
Daň dědická, darovací z převodu nemovitostí	-63,0	12,0	75,0	-19,0	0,0
Daň silniční	1 160,3	1 730,9	570,6	149,2	0,2
Odvod elektřiny ze slunečního záření	5 170,8	5 048,1	-122,7	97,6	0,5
Daň z hazardu celkem	16 588,1	16 454,0	-134,1	99,2	1,6
Příslušenství daní	156,3	-355,0	-511,3	-227,1	0,0
Úroky hrazené správcem daně	-866,7	-637,0	229,7	73,5	-0,1
Ostatní příjmy, odvody, poplatky	1 743,3	1 648,3	-95,0	94,6	0,2
CELKEM	999 696,2	1 002 948,7	3 252,5	100,3	100,0

6.2 Sankce uložené orgány finanční správou

Tabulka (4) zobrazuje sankce uděleny orgány finanční správy (dále jen OFS) podle DŘ a dalších zákonů. V roce 2019 a 2018 byly nejvíce uděleny sankce za DPH a to § 101h, který se odkazuje na sankce udělené za porušení povinnosti související s kontrolním hlášením. Od

roku 2020 objem pokut mírně klesl, ale stále se drží okolo 400 000 tis. Kč ročně. Kontrolní hlášení bylo zavedeno OFS v roce 2016 jako nový druh daňového tvrzení, které se stalo součástí k přiznání DPH. Jeho podání je možné jen v elektronické podobě, což bych právě přisuzovala vysokým pokutovým sankcím. Informační leták z roku 2015, který vydal OFS je možné najít na stránkách finanční správy. Leták tak obsahuje důvod zřízení kontrolního hlášení a nejdůležitější informace ohledně termínů podání (Kontrolní hlášení: doporučený postup pro většinu plátců DPH).

Další pokuty uděleny OFS jsou pokuty podle DŘ, které v roce 2020 dosáhly skoro 1 000 000 tis. Kč, což dělá nad 50 % v porovnání celého sledovaného období. Ve všech letech nejvíce převyšovaly pokuty za opožděné tvrzení daně. Pro rok 2020 je objem nadstandardně vysoký, a podle Výroční zprávy FS je tento nárůst odůvodněn uložením sankce rozhodnutím ministryně financí o hromadném promítnutí příslušenství daně za účelem zmírnění zvýšených dopadů pandemie Covid-19, přičemž většina těchto pokut byla daňovým subjektům promítnuta. Pokračujícími sankcemi udělených podle DŘ jsou pokuty za nesplněné povinnosti nepeněžité povahy a pořádkové pokuty (Výroční zpráva o činnosti finanční správy ČR).

Pokračující položkou, která stojí za zmínku je pokuta, vycházející ze zákona o omezení plateb v hotovosti. Porušení zákona o omezení plateb v hotovosti správci daně nezjišťují úmyslně, ale namátkově při prováděných kontrolách, místních šetření nebo daňových řízení. Tento zákon se vztahuje na provedené platby nad zákonem stanovený limit (částka 270 000 Kč), v letech 2018 a 2019 pokuty zobrazují nejvyšší objem, kdežto v následujících dvou letech, v roce 2020 a 2021 klesl objem pokut skoro o 60 %, což by mohlo být způsobeno omezením kontrol OFS z důvodu pandemie Covid-19, nicméně v roce 2022, kdy došlo k odeznění omezení kontrol se objem vybraných pokut zvýšil, a to nad částku 1 000 000 Kč. Pokuty dle zákona o daních z příjmů poukazují na § 38w, tyto pokuty vznikají poplatníkům za neoznámení osvobozeného příjmu. Oznámení o osvobozených příjmech se týká fyzických osob, je vymezen v zákoně § 38v o daních z příjmů, který říká, že každý, kdo obdrží příjem nad 5 000 000 Kč je povinen oznámit tuto skutečnost správci daně do konce lhůty pro podání daňového přiznání za zdaňovací období, ve kterém příjem obdržel (Česko, 2024).

Další pokuty, které FÚ ukládaly se týkají, pokud vycházejících ze zákona o účetnictví, vztahující se převážně na pokuty za neúplné a neprůkazné účetnictví, popř. nevedení účetnictví vůbec nebo nerespektování povinností vedení daňové evidence (Česko, 2024).

Tabulka 4: Sankce uložené orgány finanční správy v tis. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Sankce uložena podle	2018	2019	2020	2021	2022
Zák. č. 280/2009 Sb., DŘ (§ 247 - § 250)	449 633	399 901	983 689	437 420	319 998
Zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví (FO, PO)	4 745	5 233	1 984	4 891	9 140
Zák. č. 254/2004 Sb. o omezení plateb v hotovosti	3 123	2 355	845	916	1 473
Zák. č. 235/2004 Sb. o DPH (§ 101h)	563 358	556 499	406 727	462 909	449 633
Zák. č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu (§ 38w)	6 466	6 582	17 182	41 987	10 689
Ostatní	0	0	0	0	2 784
CELKEM v tis. Kč	1 027 325	970 571	1 410 427	948 124	793 717

V tabulce (5) je zobrazen demonstrativní přehled jednotlivých sankcí za rok 2022, kde je názorně vidět, počet udělených případů a v jaké výši byly sankce uděleny. Za rok 2022 všemu dominuje § 250 DŘ pokuta za opožděné tvrzení daně.

Další nejvyšší položkou v udělení sankcí se týká zákonu § 101h o DPH, převážně odst. 1 písm. d, který pokutuje částkou 50 000 Kč za nepodání kontrolního hlášení ani v náhradní lhůtě.

Tabulka 5: Sankce uložení orgány finanční správy pro rok 2022 v Kč (dle Výroční zprávy FS)

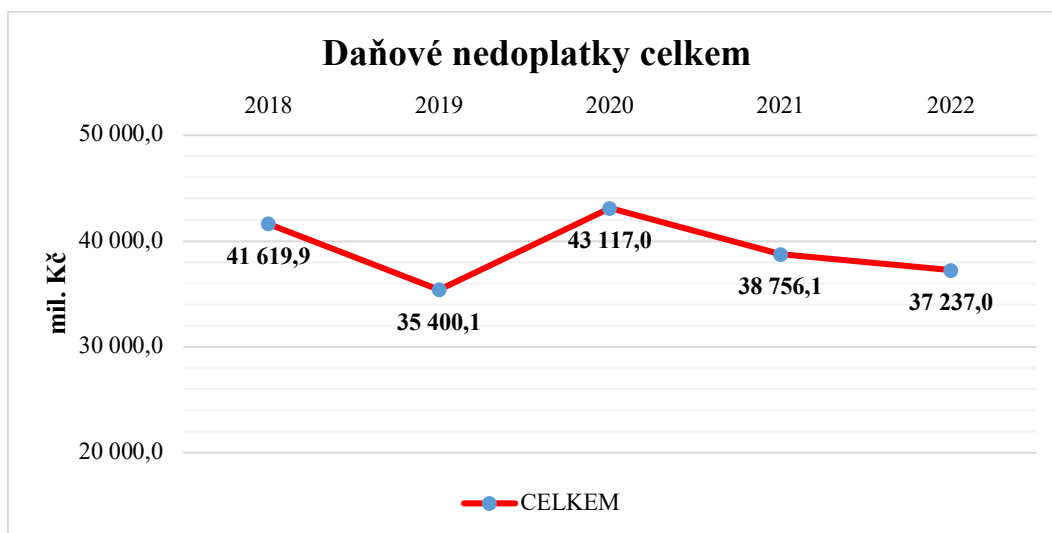
Sankce uložena podle	Počet případů	Částka v Kč
Zák. č. 280/2009 Sb., DŘ - § 247 odst. 1	0	0
Zák. č. 280/2009 Sb., DŘ - § 247 odst. 2	183	3 256 500
Zák. č. 280/2009 Sb., DŘ - § 247a odst. 1 písm. a)	660	2 326 700
Zák. č. 280/2009 Sb., DŘ - § 247a odst. 1 písm. b)	3	9 000
Zák. č. 280/2009 Sb., DŘ - § 247a odst. 2	607	607 000
Zák. č. 280/2009 Sb., DŘ - § 247a odst. 4	8	8 000
Zák. č. 280/2009 Sb., DŘ - § 247, § 247a – zjednodušené řízení o pokutě dle § 249	38	1 265 775
Zák. č. 280/2009 Sb., DŘ - § 250	152 628	312 525 360
Zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví – fyzickým osobám	1	5 000
Zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví – právnickým osobám	905	9 134 787
Zák. č. 254/2004 Sb. o omezení plateb v hotovosti	43	1 473 266
Zák. č. 235/2004 Sb. o DPH - § 101h odst. 1 písm. a)	40 553	40 553 000
Zák. č. 235/2004 Sb. o DPH - § 101h odst. 1 písm. b)	2 234	22 340 000
Zák. č. 235/2004 Sb. o DPH - § 101h odst. 1 písm. c)	4 278	128 340 000
Zák. č. 235/2004 Sb. o DPH - § 101h odst. 1 písm. d)	5 168	258 400 000
Zák. č. 235/2004 Sb. o DPH - § 101h odst. 2	0	0
Zák. č. 235/2004 Sb. o DPH - § 101h odst. 3	0	0
Zák. č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu - § 38w odst. 1 písm. a)	260	5 909 682
Zák. č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu - § 38w odst. 1 písm. b)	3	4 759 014
Zák. č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu - § 38w odst. 1 písm. c)	20	20 000
Ostatní	82	4 049 460
CELKEM	207 636	793 716 769

6.3 Vývoj daňových nedoplatků

Definice daňového nedoplatku je uvedena v DŘ § 153, který říká, že nedoplatek je částka daně, příslušenství daně, popřípadě zajištění daně, která nebyla uhrazena v den splatnosti (Česko, 2024).

Jinými slovy, nedoplatek je daňovou pohledávkou představující rozdíl mezi daní, která měla být zaplacená a mezi daní, která byla skutečně uhrazena. Tato částka daňového nedoplatku je zvyšována o předepsaný úrok z prodlení vznikající podle délky časové prodlevy mezi splatností a úhradou. V praxi to mnohdy znamená, že k daňovým nedoplatkům může dojít i třeba nedopatřením, jako je nedůslednost při placení, daňový subjekt zadá např. špatný variabilní symbol, špatné číslo účtu, špatnou částku k úhradě. Dalším způsobem vzniku nedoplatku může dojít také při placení ze zahraničního bankovního účtu, kde je částka přepočítávána kurzem ČNB a v daný moment daňový subjekt není schopen vědět, ale může odhadnout, zda zaplacením směnového kurzu došlo k převodu takové částky, která se rovná úhradě daňové povinnosti.

Kapitola vývoje daňových nedoplatků znázorňuje, jak se celkové nedoplatky vyvíjely průběhu 5 let, zobrazuje různé typy těchto daňových dluhů a jejich výši.

Obrázek 2: Vývoj celkových daňových nedoplatků v průběhu 5 let v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Obrázek (2) zachycuje vývoj celkových daňových nedoplatků od roku 2018, kde je zřejmý klesající vývoj v roce 2019 a opětovný nárůst v roce 2020, který opět přisuzují důsledku ekonomického poklesu zapříčiněný pandemií Covid-19, přijatými vládními opatřeními, což limitovalo platební schopnost a dodržování daňové kázně. Od roku 2021, kdy pomalu

docházelo k oživení ekonomiky, se daňové nedoplatky dostávají opět do klesajícího průběhu.

Daňové nedoplatky uvedeny v tabulce (6), představují 5leté kumulované nedoplatky, které daňovým dlužníkům vznikly, ale nebyly ve lhůtách stanovených zákonem nebo správcem daně uhrazeny ani do konce příslušného roku. Tyto daňové nedoplatky, se dále převádějí a přičítají k nedoplatkům následujícího roku.

Tabulka 6: Vývoj kumulovaných daňových nedoplatků v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Druh příjmu	2018	2019	2020	2021	2022	Vertikální výpočet 2022 v (%)
DPH celkem	27 498,9	22 094,4	27 178,0	23 683,8	22 000,6	59,1
Daň spotřební	4,3	4,0	7,4	3,7	0,6	0,0
Daň z příjmů PO z přiznání	6 186,1	6 262,7	7 571,6	6 945,4	7 666,7	20,6
Daň z příjmů FO z přiznání	3 111,2	2 898,2	3 367,1	3 398,2	3 307,5	8,9
Daň z příjmů FO ze závislé činnosti	896,2	819,6	1 214,3	1 110,4	842,0	2,3
Daň z příjmů srážkou dle zvláštní sazby	336,8	167,2	289,4	276,4	273,1	0,7
Daň z nemovitých věcí	448,3	414,1	499,4	513,5	373,5	1,0
Daň z nabytí nemovitých věcí	409,5	372,0	323,7	199,2	142,1	0,4
Daň dědická a darovací a z převodu nemovitostí	543,8	416,7	351,0	273,1	191,8	0,5
Daň silniční	430,9	379,2	471,6	455,7	335,6	0,9
Daň z hazardu celkem	22,9	140,5	298,9	140,3	250,1	0,7
Příslušenství daní	381,4	336,0	289,2	293,8	310,5	0,8
Ostatní příjmy, odvody a poplatky	1 349,8	1 095,6	1 255,4	1 462,3	1 543,0	4,1
CELKEM v mil. Kč	41 619,9	35 400,1	43 117,0	38 756,1	37 237,0	100,0

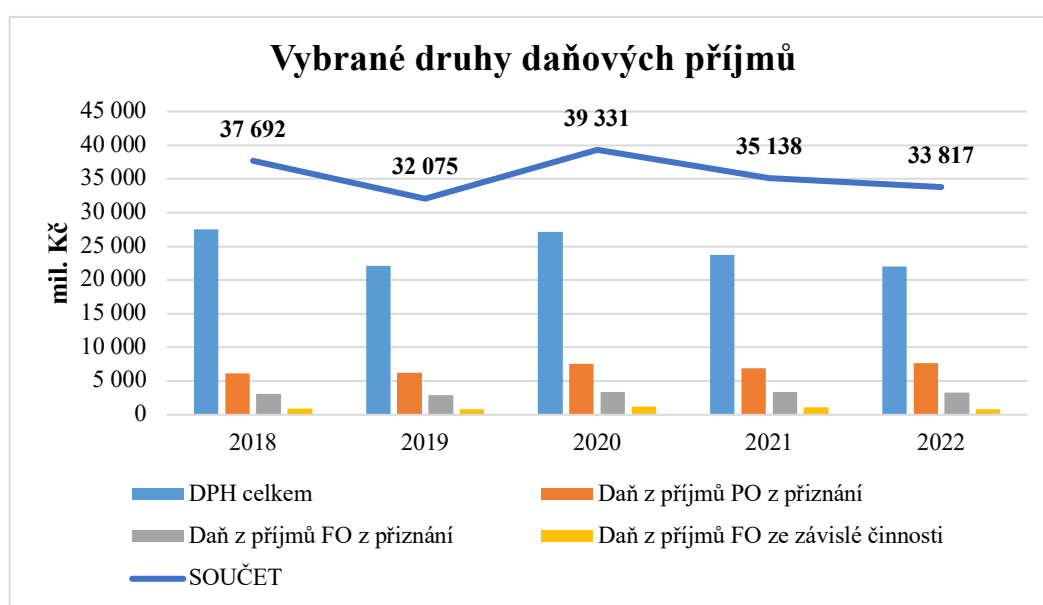
Naprostě zřejmé a viditelné v celém sledovaném období jsou převažující daňové nedoplatky na DPH. Rok 2018 zobrazuje nevyšší objem těchto nedoplatků, které sice v roce 2019 klesly o 19,7 %, nicméně v roce 2020 byly narušenou ekonomikou zpět vráceny do hodnot srovnatelných s rokem 2018. Od roku 2021 začínají hodnoty opět klesat a v roce 2022 dochází k pozitivnímu poklesu o 1 683,2 mil. Kč (7,1 %).

Daňové nedoplatky týkající se DPPO z přiznání naopak oproti nedoplatkům DPH v roce 2022 dosáhly nejvyššího zvýšení odpovídající roku 2020, ve srovnání s rokem 2021 rozdíl o navýšení dělá 721,3 mil. Kč (10,4 %).

Daň z nabytí nemovitých věcí, daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitostí jsou dalšími položky, které stojí za zmínku ohledně nejvyššího poklesu k roku 2022. Všechny

tyto daně dosahovaly nejvyšších hodnot v roce 2018 a poté postupně klesaly až přesáhly pokles 60 % a to z důvodu zrušení Zákonným opatřením senátu. Daň z nabytí nemovitých věcí, byla Senátem zrušena ke dni 25.9.2020, daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitostí ke dni 1.1.2014 (Česko, 2020).

U daně z hazardu, jejichž poplatníky jsou držitelé povolení uděleného Ministerstvem financí (ve většině případů to jsou ti, kteří hazardní hry provozují, přijímají sázky, vyplácí výhry) nebo ohlašovatelé hazardních her. Od roku 2018 částka daňových nedoplatků představovala 22,9 mil. Kč, v dalších letech se pak tyto nedoplatky zvyšovaly do roku 2022 až dosáhly zvýšení o 227,2 mil. Kč, skoro o 1 000 %.

Obrázek 3: Daňové nedoplatky na vybraných druzích daňových příjmů v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Obrázek (3) představuje vybrané položky z kumulovaných daňových nedoplatků, na kterých jsou vedeny pohledávky OFS za daňovými dlužníky nejvíce. Tyto položky se týkají DPH, Daně z příjmů PO z přiznání, Daně z příjmů FO z přiznání a Daně z příjmů FO ze závislé činnosti. Je naprosto zřejmé, že převládá dluh na DPH, který v porovnání s celkovým objemem daňových nedoplatků v roce 2022 tvoří 59,1 %. Další uvedené daňové dluhy týkající se DPPO a DPFO nejsou sice ani v součtu tak rapidní jako DPH, ale i tak na celkovém obratu daňových nedoplatků zobrazují dluh v 31,8 %.

6.4 Způsoby vymáhání nedoplatků

V momentě, kdy nastane situace nalezení u daňového subjektu ať už z jakéhokoliv důvodu dluh vůči orgánu státní správy, je správce daně (dále jen SD) povinen zajistit platbu a daň.

Nejčastějšími způsoby vymáhání jsou:

6.4.1 Zajištění daňového nedoplatku zástavním právem

Zajištění zástavním právem je jednou z možností postupu SD při zajištění daňového dluhu státu. Pokud SD jakožto zástavní věřitel zjistí, že dlužník má nějaký majetek, může prostřednictvím zástavního práva dlužníka donutit k motivaci a k dobrovolnému uhrazení jeho daňové povinnosti.

Podle Občanského zákoníku lze zástavním právem zajistit dluh peněžitý i nepeněžitý nebo i takový, který má vzniknout teprve v budoucnu. Zřizuje se zástavní smlouvou, ve které obě strany ujednájí, co je zástavou a pro jaký dluh je zástavní právo zřízeno (Česko, 2024).

Podle DŘ § 170 odst. 4 zástavní právo vzniká doručením rozhodnutí o zřízení daňovému subjektu nebo osobě odlišné od DS, která se účastní na správě daní. Právo k nemovité věci jakož i k dalšímu majetku jsou vedeny ve veřejných registrech, tzn. že zástava k nemovité věci je evidována u příslušného katastrálního úřadu nebo další majetek ve veřejném registru (obchodní rejstřík, patentový rejstřík, rejstřík ochranných známek apod.). Zástavní právo zaniká splacením dluhu dlužníkem, SD se vzdá zástavního práva nebo jinými uvedenými důvody uvedených v občanském zákoníku (Česko, 2024).

Maršíková (2022) zobrazuje zástavní právo jako právo sloužící k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který ji odpovídá nebude včas splněn a v tomto případě, lze dluh zajistit zástavou. Do zástavy pak spadají jakékoliv obchodovatelné věci, ať už movité nebo nemovité, obchodní závod, soubor věcí, pohledávka, byt nebo nebytový prostor, obchodní podíl, cenný papír apod.

Tabulka 7: Zajištění daňového nedoplatku zástavním právem v mil. Kč
(dle Výroční zprávy FS)

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Počet rozhodnutí	11 394	10 796	4 360	6 299	8 131
Částka v mil. Kč	9 028,0	6 708,3	4 028,3	10 468,6	8 416,5

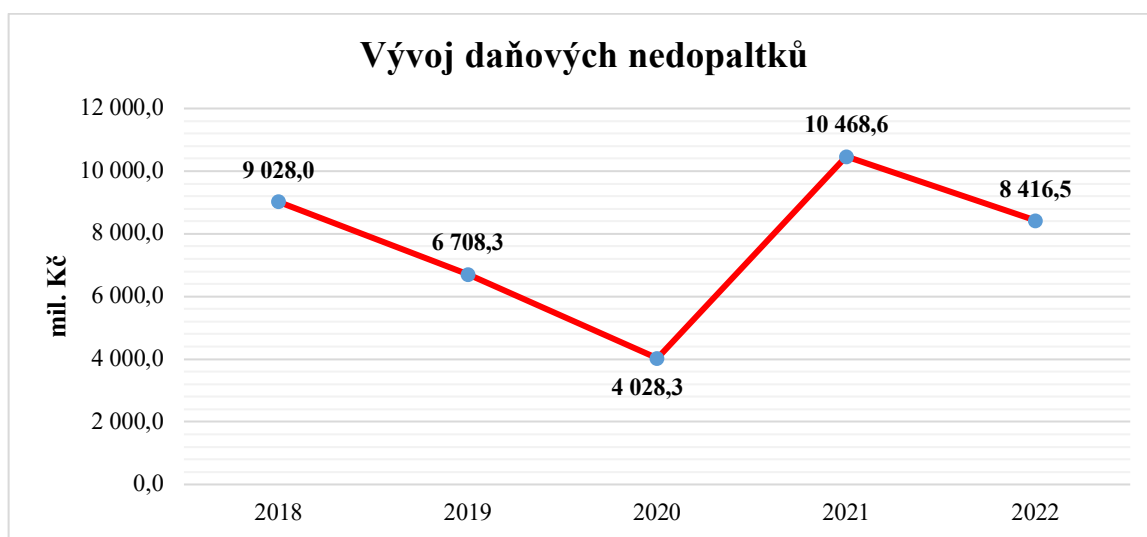
Tabulka 8: Meziroční horizontální porovnání v % (dle Výroční zprávy FS)

Ukazatel	Horizontální výpočet v (%)			
	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021
Počet rozhodnutí	-5,2	-59,6	44,5	29,1
Částka v mil. Kč	-25,7	-40,0	159,9	-19,6

Podle údajů od roku 2018 vedených v tabulkách (7 a 8) je vidět, jak u zajištění daňových nedoplatků zřízením zástavního práva v meziročních srovnáních dochází od roku 2020 ve

srovnání s rokem 2019 k poklesu počtu rozhodnutí o 6 436 (59,6 %), čímž celkový objem daňových nedoplatků poklesl o 2 680 mil. Kč (40 %). Podle uvedených informací ve Výroční zprávě FS jsou v letech 2018 a 2019 nedoplatky největších dlužníků zajištěny a využívány zástavním právem pro doplnění zajištění nově vzniklých nedoplatků, a dále pro zajištění nových, avšak méně výrazných daňových nedoplatků (Výroční zpráva o činnosti finanční správy ČR).

V roce 2020, zejména ve 2. a 3. čtvrtletí byla činnost zástavního práva dočasně omezena v důsledku mimořádných opatření vydaných vládou v souvislosti s pandemií Covid-19. Za rok 2020 dále tak dochází ke skutečnosti, že nedoplatky největších dlužníků byly již zástavním právem zajištěny. V letech 2021 a 2022 dochází k nárustu vydaných rozhodnutí, převážně rok 2021, v němž došlo k nárustu počtu rozhodnutí o 1 939 (44,5 %) v částce 6 440,3 mil Kč (159,9 %) spojeno a způsobeno ukončením dočasného omezení v roce 2020. Rok 2022 znázorňuje skoro 30% nárůst v meziročním srovnání.

Obrázek 4: Vývoj daňových nedoplatků v letech 2018–2022 v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Obrázek (4) jednoznačně znázorňuje výrazný pokles zajištění daní zástavním právem roku 2020 zajištěných nedoplatků a jeho znovu rostoucí křivku do roku 2021 způsobenou zrušením dočasného omezení vydaných vládou ČR.

6.4.2 Zajištění úhrady zajišťovacím příkazem

Využívání institutu zajišťovacích příkazů je předběžné opatření při správě daní, a to v souladu s §167 DŘ „Zajištění úhrady na nesplatnou nebo dosud nestanovenou daň“ u které má SD důvodnou obavu s její úhradou (Kobík, Kohoutková, 2010).

V tabulce (9) je uvedeno, kolik bylo vydáno zajišťovacích příkazů a kolik bylo v posledních 5 letech pomocí těchto příkazů uhrazeno, tabulka (10) navazuje na procentuální srovnání.

Tabulka 9: Počet zajišťovacích příkazů a úhrad za zajištění v mil. Kč
(dle Výroční zprávy FS)

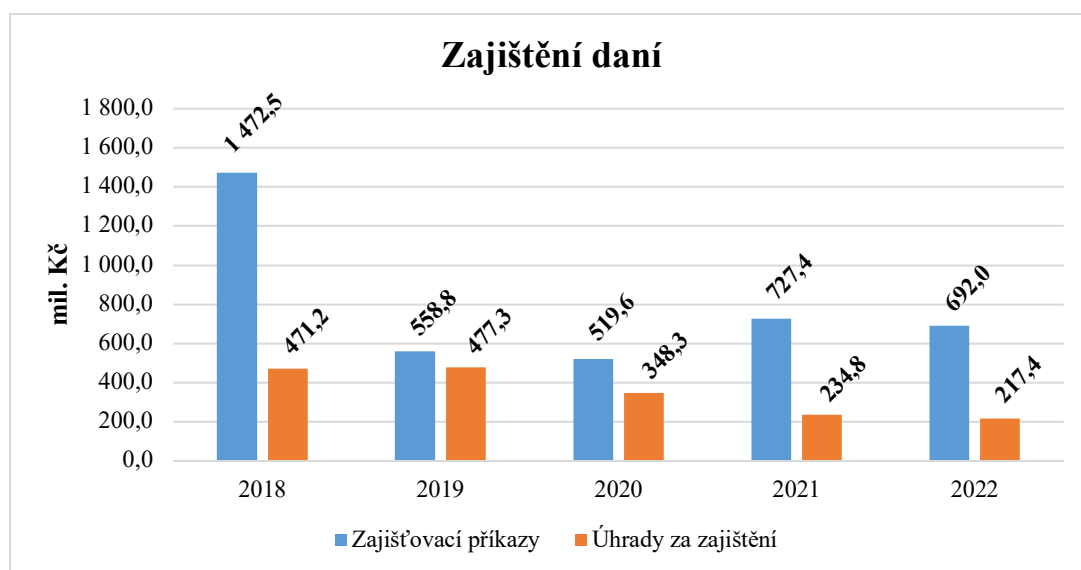
Rok	Zajišťovací příkazy			Úhrady za zajištění
	Počet vydaných zajišťovacích příkazů	Částka v mil. Kč	Počet daňových subjektů	Částka v mil. Kč
2018	1 174	1 472,5	355	471,2
2019	765	558,8	185	477,3
2020	1 007	519,6	276	348,3
2021	1 032	727,4	246	234,8
2022	525	692,0	136	217,4

Tabulka 10: Horizontální výpočet zajišťovacích příkazů a úhrad za zajištění v %
(dle Výroční zprávy FS)

Rok	Zajišťovací příkazy			Úhrady za zajištění
	Počet vydaných zajišťovacích příkazů	Zajištěno v %	Počet daňových subjektů	Uhrazeno v %
2019/2018	-34,8	-62,1	-47,9	1,3
2020/2019	31,6	-7,0	49,2	-27,0
2021/2020	2,5	40,0	-10,9	-32,6
2022/2021	-49,1	-4,9	-44,7	-7,4

V meziročním srovnání uvedených v tabulce (9 a 10) je vidět za rok 2019 nejnižší počet vydaných zajišťovacích příkazů, a to o 409 vydání méně oproti roku 2018 (34,8 %). Rok 2019 také zobrazuje nejúspěšnější rok v úhradě za zajištění ve srovnání s ostatními sledovanými roky. Jeho výše v porovnání s rokem 2018 dělá 6,1 mil. Kč (1,3 %) úspěšnosti. Rok 2018 který vede v počtu vydaných zajišťovacích příkazů a hodnotě zajištění, ale v úhradě za zajištění je rokem nejslabším. V roce 2020 v době pandemie a nouzového stavu došlo k nárustu od roku 2019 v počtu zajišťovacích příkazů o 242 vydání více (31,6 %), ve Výroční zprávě FS je to odůvodněno změnou chování ze strany daňového subjektu a vysokou měrou pravděpodobnosti dopouštění podvodného jednání a zároveň snahou vyhýbání se řádnému plnění zákonných povinností (Výroční zpráva o činnosti finanční správy ČR).

Zanedbatelný rozdíl je i v roce 2021, nicméně v roce 2022 z důvodu vyšší „zacílenosti“ zajišťovacích příkazů vydaných OFS došlo opět k poklesu, a to o 507 vydání (49,1 %) v souhrnné částce 35,4 mil Kč., pouze (4,9 %) a zároveň i k nižšímu objemu úhrad ze zajištění, 17,4 mil. Kč (7,4 %).

Obrázek 5: Porovnání daní zajištěných a uhrazených za rok 2018-2022 v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

U obrázku (5) je naprosto zřetelně vidět rok 2018 s nejvyšší hodnotou zajištění a zároveň s nejnižší úspěšností úhrad za zajištění v poměru se sledovanými roky. V dalších letech došlo sice k poklesu zajištění, ale např. rok 2021 i rok 2022 ukazují klesající a nízkou úspěšnost v úhradách za zajištění.

Tabulka 11: Úspěšnost vymáhání daňových nedoplatků v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

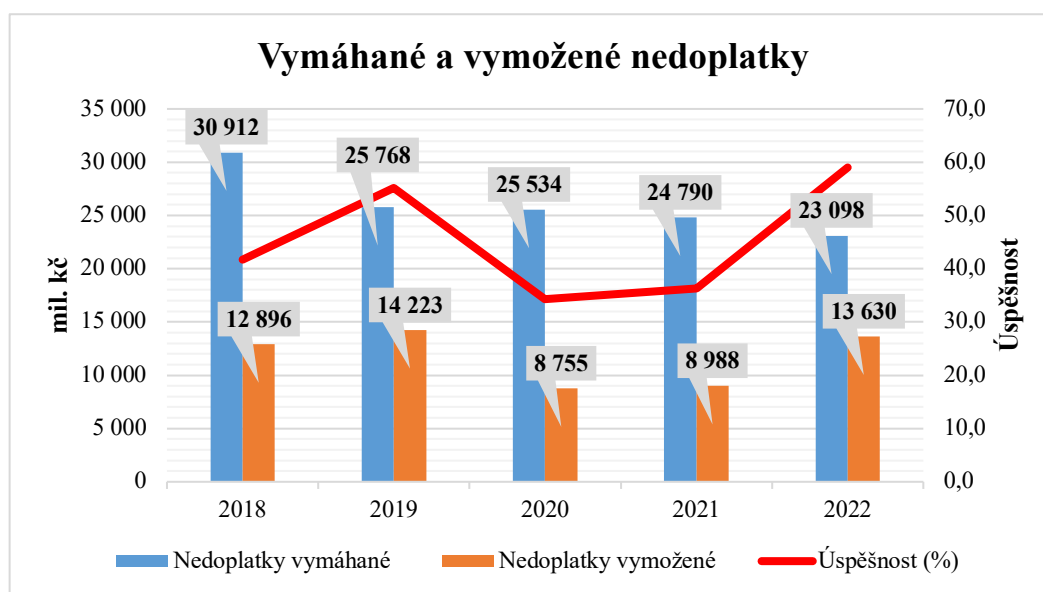
Rok	Nedoplatky kumulované k 31.12. příslušného roku	Nedoplatky vymáhané k 31.12. příslušného roku	Nedoplatky vymožené 1.1. až 31.12. příslušného roku	Vymáháno (%)	Úspěšnost (%)
2018	41 619,9	30 912,3	12 896,4	74,3	41,7
2019	35 400,1	25 767,7	14 223,3	72,8	55,2
2020	43 117,0	25 533,6	8 754,7	59,2	34,3
2021	38 756,1	24 789,5	8 988,0	64,0	36,3
2022	37 237,0	23 098,2	13 629,8	62,0	59,0

Tabulka 12: Meziroční srovnání kumulovaných nedoplatků v % (dle Výroční zprávy FS)

Vertikální výpočet meziročního srovnání kumulovaných nedoplatků v %				
Rok	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021
Nedoplatky kumulované	-14,9	21,8	-10,1	-3,9
Nedoplatky vymáhané	-16,6	-0,9	-2,9	-6,8
Nedoplatky vymožené	10,3	-38,4	2,7	51,6

Tabulka (11) zobrazuje úspěšnost správců daní v jejich výkonu vymáhání daňových nedoplatků. Rozdíly mezi nedoplatky kumulovanými a nedoplatky vymáhanými jsou podle finanční správy tvořeny zejména z nedoplatků nepředaných vymáhacím útvarům FS do konce roku u nichž jsou evidovány žádosti daňových subjektů o posečkání úhrady nedoplatků, rozložení úhrady daně na splátky apod. (Výroční zpráva o činnosti finanční správy ČR).

Objem kumulovaných nedoplatků v roce 2019 klesl o 6 219,9 mil Kč (14,9 %), údaj zobrazen v tabulce (12), v roce 2020 však došlo zpět k nárůstu o 21,8 % v celkové výši 7 716,9 mil. Kč, skoro srovnatelných zpět s rokem 2018. V roce 2021 a 2022 dochází ke standardnímu poklesu. Objem nedoplatků předaných k vymáhání se stavem ke dni 31.12. se v meziročních srovnáních pohybuje okolo 15 000 mil. Kč. Rok 2020 je ve sledovaném období rokem nejméně úspěšným ve vymožení nedoplatků, rok 2021 je hned v pozadí, kde v úspěšnosti těchto dvou let je rozdíl jen 2 %. Rok 2022 s celkovým objemem 13 629,8 mil. Kč vymožených nedoplatků a s úspěchem vymožení 59 % se navrácí do stavu před zásahem pandemie Covid-19.

Obrázek 6: Srovnání vymáhaných a vymožených nedoplatků v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Obrázek (6) demonstruje celkový objem vymáhaných nedoplatků v 5 letech a úspěch jejich vymožení. V roce 2018 bylo vymáháno 30 912 mil. Kč z toho bylo SD všemi možnými způsoby vybráno a vymoženo 12 896 mil. Kč (41,7 %). V roce 2019 bylo vymáháno o 5 144 mil. Kč méně (16,6 %), avšak vymoženo bylo o 1 327 mil. Kč více (10,3 %). Rok 2020 jak už bylo zmíněno, byl rokem v objemu vymožených nedoplatků rokem nejslabším, v roce

2021 bylo vymáháno 24 790 mil. Kč z toho v roce 2022 o 1 692 mil. Kč bylo vymáháno méně (6,8 %), ale vymoženo bylo o 4 642 mil. Kč více (51,6 %). Obrázek (6) také znázorňuje objem vymáhaných nedoplatků za celé sledované období držící se ve stálých hodnotách okolo 25 000 mil. Kč, kdežto objem vymožených částek oproti tomu převážně v letech 2020 a 2021 ukazuje skokové rozdíly.

Tabulka 13: Evidované daňové nedoplatky v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Rozdělení vymáhaných daňových nedoplatků v mil Kč					
rok	2018	2019	2020	2021	2022
Vymáhané nedoplatky	30 912,3	25 767,7	25 533,6	24 789,5	23 098,2
Nedoplatky na daních	29 212,1	24 221,6	24 154,8	23 461,3	21 850,9
Příslušenství daní	1 700,2	1 546,1	1 378,8	1 328,2	1 247,3

FS každoročně eviduje z celkového objemu vymáhaných daňových nedoplatků, které činily k 31.12. nedoplatky na daních a nedoplatky na příslušenství daní. Tabulka (13) zobrazuje kolik bylo evidováno u FS za roky 2018 až 2022. Je zřejmé, že v každém roce se částka nedoplatků na daních s poměrem vymáhaných nedoplatků pohybuje v rozdílu okolo 1 200 až 1 700 mil. Kč. Nedoplatky na příslušenství daní tvoří jen zlomek z celkového objemu.

Tabulka 14: Meziroční vývoj vymožených nedoplatků v mld. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Rok	Vymoženo vymáhacími úkony		Vymoženo před provedením vymáhacích úkonů		Vymoženo po zahájení vymáhacích úkonů	
	částka v mld. Kč	%	částka v mld. Kč	%	částka v mld. Kč	%
2018	4,5	34,8	7,6	58,9	0,8	6,3
2019	5,1	35,8	8,4	59,0	0,7	5,2
2020	2,4	27,8	6,0	68,2	0,4	4,0
2021	2,4	26,7	6,3	69,7	0,3	3,6
2022	4,6	33,6	8,4	61,3	0,7	5,1

Tabulka 15: Celkový objem nedoplatků vymožených všemi způsoby v mld. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Vymoženo v mld. Kč					
Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Celkem	12,9	14,2	8,8	9,0	13,6

Tabulka (14) zobrazuje objem daňových nedoplatků vymožených prostřednictvím vymáhacích úkonů od roku 2018 až 2022. Je zřejmé, že největší úspěch v provedení vymáhacích úkonů je úhrada nedoplatků ještě před provedením vymáhacích úkonů podle § 175 DŘ, tzn. ještě před nařízením daňové exekuce nebo zahájením jiného způsobu vymáhání

(soudní exekutor, dražba nebo insolvenční řízení), celkové % se pohybuje ve všech letech obdobně, okolo 60 % z celkové částky. Ve výroční zprávě FS je to odůvodněno včasným předáváním vzniklých nedoplatků vymáhacím útvarům a také snahou SD neinvazivními prostředky docílit toho, aby dlužník bez nutnosti provedení daňové exekuce a všech dalších následků s tím spojených svůj dluh uhradil (Výroční zpráva o činnosti finanční správy ČR). V tabulce (15) jsou uvedeny celkové částky vymožených nedoplatků všemi způsoby v mld. Kč. Rok 2020 opět z důvodů vládních opatření je rokem nejslabším, kdežto rok před nástupem pandemie Covid-19 je rokem nejúspěšnějším, rok 2022 v meziročním srovnání s rokem 2021 zobrazuje návrat FS do doby před pandemií a zobrazuje nárůst vymožení nedoplatků o 4,6 mld. Kč.

Ve výroční zprávě FS je zmíněno také o odpisech nedobytných nedoplatků. Podle § 158 DŘ se jedná o nedoplatek, který byl na daňovém subjektu nebo jiných osobách vymáhán bezvysledně nebo jeho vymáhání vedlo k přesáhnutí nákladů na jeho výtěžek či by jeho vymáhání bylo značně obtížné (např. pro úpadek dlužníka). Tyto odpisy jsou poté SD na základě vystaveného odpisového dokladu evidovány separátně na osobních daňových účtech (Česko, 2024).

Nedoplatek však nezaniká, trvá dále a SD je povinen stále sledovat jeho možnost úhrady až do uplynutí lhůty pro placení daní. Tzn., že může dojít k jakékoliv situaci, kdy na nedoplatek lze převést přeplatek a nedoplatek musí být opět aktivován na osobním daňovém účtu nebo zjistí-li SD, že došlo u dlužníka ke změně (např. nabytí dědictví), SD nedoplatek vymůže (Kobík, Kohoutková, 2010).

Co se týče odepisování nedoplatků nemají žádný vliv na práva a povinnosti DS. Odpisy tak slouží především pro účely reálného zjištění aktiv příjmové stránky veřejných rozpočtů.

Tabulka 16: Odpisy nedobytných nedoplatků v mld. Kč
(dle Výroční zprávy FS)

rok	Odpisy nedobytných nedoplatků v mld. Kč	Aktivované nedobytné nedoplatky v mld. Kč
2018	102,9	92,4
2019	118,6	129,5
2020	70,2	90,1
2021	83	104,9
2022	111	144,5

Nejvyšší celkovou hodnotu odepsaných nedobytných nedoplatků zobrazených v tabulce (16) je v roce 2019, poté v letech 2020 a 2021 dochází ke snížení okolo 40 mld. Kč a v roce 2022 zpátky k navýšení. Aktivované nedobytné nedoplatky (jak už bylo zmíněno, jedná se o nedoplatky, kde u dlužníka došlo ke změně) kromě roku 2020, který vykazuje nejnižší celkovou hodnotu se v letech 2019 a 2022 zvýšily okolo 40 mld. Kč.

Výroční zpráva FS v každém roce také prezentuje, kolik bylo prekludováno nedoplatků, kolik nedoplatků zaniklo ze zákonných důvodů nebo byly odepsány z důvodu zániku právnické osoby dle § 185 zákona občanský zákoník a zároveň k obnovení neuspokojených pohledávek podle § 209 zákona občanský zákoník, který poukazuje na zjištěný neznámý majetek zaniklé společnosti po jejím výmazu z veřejného rejstříku. Soudem dojde k obnovení PO, společnost vstupuje do likvidace a po obnovení se na společnost hledí, jako by nikdy nezanikla (Česko, 2024).

Tabulka 17: Odepsané a obnovené nedoplatky v mld. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Rok	prekluze nedoplatků v mld. Kč	zánik nedoplatků v mld. Kč	zánik PO	Obnovení neuspokojené pohledávky v mld. Kč
2018	22,9	0,3	9,8	5,1
2019	39,2	0,9	15,3	12,7
2020	29,4	0,2	13,2	7,7
2021	33,6	0,3	27,5	18,4
2022	59,8	0,8	22,9	32,9

V tabulce (17) zobrazuje rok 2022 nárůst prekludovaných nedoplatků v meziročním srovnání o 26,2 mld. Kč, stejně tak vzrostla celková hodnota u nedoplatků zaniklých ze zákonných důvodů o 0,5 mld. Kč. Naopak celková hodnota u nedoplatků odepsaných zánikem PO klesla o 4,6 mld. Kč, avšak v obnovení neuspokojených pohledávek došlo k markantnímu meziročnímu nárůstu o 14,5 mld. Kč, což vede i k nejvyššímu nárůstu za celé sledované období.

Tabulka (18) zobrazuje výši vybraných vymáhaných daňových nedoplatků u jednotlivých druhů příjmů a tabulka (19) výši jejich vymožení.

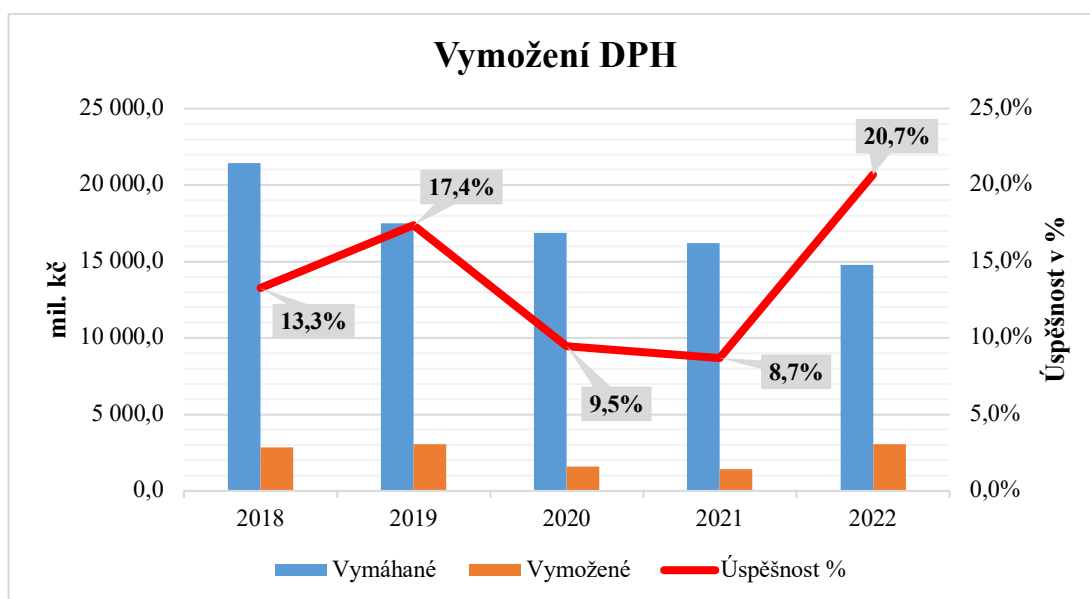
Tabulka 18: Přehled vymáhaných nedoplatků u vybraných druhů příjmů v mil. Kč
(dle Výroční zprávy FS)

Přehled vybraných hodnot daňových nedoplatků ve vymáhání v mil. Kč					
	2018	2019	2020	2021	2022
Daň z přidané hodnoty	21 458,6	17 493,8	16 885,2	16 197,8	14 800,2
Daň z příjmů	6 802,2	5 926,8	6 280,7	6 293,3	5 756,4
Daň z nemovitých věcí	308,9	287,0	300,8	261,6	245,5
Daň z nabytí nemovitých věcí	241,2	215,6	216,7	168,1	126,6
Daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí	532,5	410,7	330,9	258,0	191,9
Daň silniční	363,1	317,8	348,2	346,1	281,0

Tabulka 19: Přehled vymožených nedoplatků u vybraných druhů příjmů v mil. Kč
(dle Výroční zprávy FS)

Přehled vybraných hodnot daňových nedoplatků vymožených v mil. Kč					
	2018	2019	2020	2021	2022
Daň z přidané hodnoty	2 844,0	3 037,0	1 598,7	1 406,8	3 061,1
Daň z příjmů	1 028,2	1 217,5	495,7	683,7	983,1
Daň z nemovitých věcí	76,3	76,7	38,4	34,6	67,7
Daň z nabytí nemovitých věcí	105,5	135,4	57,7	37,4	28,7
Daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí	43,4	39,9	19,4	13,5	13,8
Daň silniční	125,7	128,6	62,2	50,7	84,8

Jak celkové 5leté meziroční srovnání ukazuje, největší objem vymáhaných nedoplatků je na dani z DPH a dani z příjmů. V roce 2018 vymáhané nedoplatky na DPH dominují částkou 21 458,6 mil. Kč, ale v dalších následujících letech dochází k poklesu. Největší pokles byl však v roce 2019 o 3 965 mil. Kč (18,5 %). Daň z příjmů také dominuje rokem 2018 a stejně jako u DPH k největšímu poklesu došlo v roce 2019 o 875,4 mil. Kč (12,9 %).

Obrázek 7: Přehled úspěšnosti vymožení na dani z DPH v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Obrázek (7) porovnává úspěšnost vymožených daňových nedoplatků na dani z DPH od roku 2018 až 2022, která se pohybuje v rozmezí nejnižších dosažených 8 % v roce 2021 až k 20 % úspěšnosti v roce 2022.

6.4.3 Daňová exekuce

V následujících tabulkách (20 a 21) jsou zobrazeny nejčastější způsoby provedení daňové exekuce. Daňovou exekuci nařizuje SD a zahájí exekuční řízení na základě vydání exekučního příkazu.

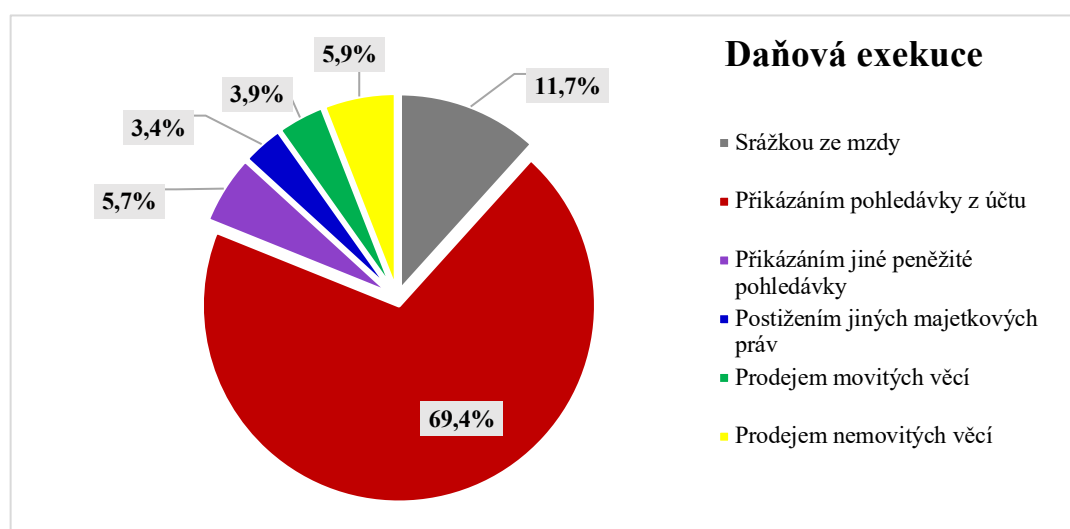
Tabulka 20: Přehled vymáhaných nedoplatků podle daňové exekuce v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Daňová exekuce	Podle způsobu vymáhání v mil. Kč				
	2018	2019	2020	2021	2022
Srážkou ze mzdy	1 772,6	1 418,8	1 253,8	1 140,4	978,0
Příkázáním pohledávky z účtu	8 243,4	6 514,0	3 778,8	5 356,0	5 808,1
Příkázáním jiné peněžité pohledávky	578,1	500,2	529,3	394,7	476,6
Postižením jiných majetkových práv	10,8	296,3	322,6	326,4	284,9
Prodejem movitých věcí	850,3	416,4	355,1	341,2	324,1
Prodejem nemovitých věcí	883,8	1 006,1	1 004,3	604,3	495,9

Tabulka 21: Přehled vymožených nedoplatků podle daňové exekuce v mil. Kč
(dle Výroční zprávy FS)

Daňová exekuce	Podle způsobu vymožení v mil. Kč				
	2018	2019	2020	2021	2022
Srážkou ze mzdy	163,8	140,1	88,9	75,2	84,5
Příkázáním pohledávky z účtu	3 448,6	3 951,0	1 655,0	1 603,7	3 575,8
Příkázáním jiné peněžité pohledávky	243,3	303,1	162,9	220,9	321,9
Postižením jiných majetkových práv	4,5	9,4	15,9	9,5	0,5
Prodejem movitých věcí	157,3	224,9	45,9	60,1	122,7
Prodejem nemovitých věcí	120,1	103,9	67,5	27,2	53,4

Z celého sledovaného období je zřejmé, že nejefektivnějším exekučním prostředkem je daňová exekuce příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb. V roce 2018 se vymáhalo přes 8 000 mil. Kč, přestože v následujícím roce vymáhána částka byla o 2 000 mil. Kč nižší, v úspěchu vymožení byl rok 2019 efektivnější s vymoženou částkou 3 951 mil. Kč (60,7 %). Rok 2022 je srovnatelný s rokem 2019, kdežto rok 2021 je rokem nejslabším s vybranou hodnotou 1 603,7 (29,9 %). Dalším hojně využívaným způsobem daňové exekuce je provedení srážkami ze mzdy. Nicméně efektivnost tohoto způsobu nedosahuje ani 10 % v žádném meziročním období z důvodu faktu, že mnohdy mzda dlužníků bývá v době nařízení daňové exekuce postižena srážkami exekuce pro pohledávky jiných věřitelů. Exekuce nařízená příkázáním jiné peněžité pohledávky se procentuálně shoduje s exekucí příkázáním pohledávky z účtu, a to po celé 5leté období.

Obrázek 8: Provedení daňové exekuce vymáhaných nedoplatků za rok 2022
(dle Výroční zprávy FS)

Obrázek (8) analyzuje procentuální pohled vymáhaných nedoplatků v roce 2022 provedením daňovou exekucí, kde je zřetelně vidět nejčastější a nejefektivnější způsob přikázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb a to 69,4 %.

Tabulka (22) zobrazuje částky kumulovaných daňových pohledávek uplatněných k 31.12. Tyto částky představují dosud neukončené insolvenční řízení, jejich procentuální poměr je vztažen k objemu všech daňových nedoplatků evidovaných ve vymáhání (tab. 23) a dále jsou zde uvedeny došlé platby z insolvenčních řízení každého roku, které jsou v tabulce (24) meziročně srovnávány.

Tabulka 22: Kumulované daňové pohledávky insolvenčního řízení k 31.12. v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Rok	Neukončené insolvenční řízení v mil. Kč	Vymáhané (%)	Došlé platby z insolvenčního řízení v mil. Kč
2018	4698,7	15,2	319,2
2019	4741,3	18,4	332,2
2020	3498,1	13,7	370,3
2021	3084,8	12,4	361,9
2022	3608,8	15,6	393,7

Tabulka 23: Celkový objem daňových nedoplatků evidovaných ve vymáhání v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Nedoplatky vymáhané k 31.12. příslušného roku	30 912,3	25 767,7	25 533,6	24 789,5	23 098,2

Tabulka 24: Meziroční srovnání došlých plateb v % (dle Výroční zprávy FS)

Vertikální výpočet meziročního srovnání došlých plateb v %				
Rok	2019/2018	2020/2019	2021/2020	2022/2021
Celkem	4,1	11,5	-2,3	8,8

V tabulce (24), která zobrazuje úspěšnost došlých plateb z insolvenčních řízení se kromě roku 2021, ve kterém úspěšnost spadla do záporných hodnot -2,3 %, v jiných letech meziročního srovnání výsledky drží v kladných hodnotách. Největšího úspěchu došlo v roce 2020, a to 11,5 %. Těchto příjmů lze dosáhnout zejména včasným zajištěním pohledávky majetkem dlužníka a získáním přednostního práva správce daně pro uspokojení pohledávky, která je jinak ovlivněna složením a hodnotou majetku dlužníka, počtem věřitelů a likviditou majetkové podstaty. Bohužel majetek dlužníka je v reálné situaci často zatížen zástavními

právy jiných věřitelů s výhodnějším pořadím ještě před vznikem daňového nedoplatku. Nejčastěji se tak jedná o pohledávky poskytovatelů platebních služeb z úvěrů poskytnutých na pořízení, provoz či údržbu majetku dlužníka. Úspěšnost také závisí na tom, zda dlužník využije výhod, které jsou propojeny se sanačními způsoby řešení úpadku (oddlužení, reorganizace) nebo zda dlužník řeší úpadek tzv. likvidačním způsobem (konkursem), (Výroční zpráva o činnosti finanční správy ČR).

6.4.4 Vymáhání prostřednictvím soudních exekutorů

V momentě, kdy správce daně posoudí, že neefektivnějším způsobem daňové exekuce bude prostřednictvím soudního exekutora, může jej o tento výkon požádat. Nicméně, FÚ využívají tento způsob jen v nezbytných případech z hlediska hospodárnosti, a to, aby náklady výkonu vymáhání, které je povinen uhradit dlužník nebyly ve zjevném nepoměru k výši nedoplatku.

Tabulka 25: Daňové nedoplatky vymáhány prostřednictvím soudních exekutorů v mil. Kč (dle Výroční zprávy FS)

Vymáhání prostřednictví soudních exekutorů v mil. Kč			Horizontální výpočet (%)
Rok	Vymáháno	Vymoženo	
2018	8,0	4,2	-47,5
2019	11,5	2,0	-82,6
2020	6,3	5,0	-20,6
2021	2,0	6,8	240,0
2022	2,4	4,2	75,0

V tabulce (25) je vykázáno, kolik daňových nedoplatků za jednotlivé roky bylo předáno pracovníky FS do rukou soudních exekutorů a kolik bylo skutečně vymoženo. Rok 2021 zobrazuje nejvyšší hodnoty za celé sledované období s úspěšností výběru 4,8 mil. Kč (240 %), kromě roku 2022, kde došlo k poklesu, ale i tak k úspěchu výběru 1,8 mil. Kč (75 %), hodnoty v letech 2018-2020 se drží v záporu.

7 ZÁVĚREČNÝ NÁVRH

7.1 Jak se vyhnout daňovému nedoplatku nebo zmírnit jeho následky

Situace, kdy daňovému subjektu vzniká nedoplatek nastává v momentě včasného nezaplacení daně či příslušenství daně. Protože každá daň má svůj termín splatnosti, je z hlediska vyhnutí se nepříjemným komplikacím (vznikem nedoplatku, následně jeho vymáhání až po daňovou exekuci) v zájmu daňového subjektu snaha pečlivého sledování, zda splňuje řádně a včas nejenom daňové povinnosti, ale také jejich úhradu. Pokud daňový nedoplatek vznikne, daňový subjekt podle § 153 odst. 3 DŘ může být správcem daně vhodným způsobem vyrozuměn a upozorněn na následky spojené s jeho neuhrazením, ale právě slovíčko může znamenat, že ne vždy to platí. Správce daně tak jedná jen v případě nedoplatku, který má být poprvé vymáhán což neplatí u nedoplatku o kterém byl daňový subjekt již dříve vyrozuměn (Česko, 2024).

7.1.1 Daňová informační schránka (DIS+)

Od roku 2021 zavedla finanční správa na základě § 69 DŘ na stránkách portálu MOJE daně aplikaci DIS+ (daňová informační schránka plus), sloužící právě pro přístup k informacím daňového subjektu týkající se jeho povinností. DIS+ je zmodernizovaná verze staré DIS (daňové informační schránky), která rokem 2022 skončila a od tohoto roku je nahrazena novodobou, již používanou verzí DIS+ (Podmínky Daňové informační schránky plus).

DIS+ má však mnoho výhod a důvodů proč by daňový subjekt (dále jen DS) měl zvážit její zřízení, jedním z mála z těchto důvodů je nahlížení do svého osobního daňového účtu, DS může díky aplikaci nastavení notifikací na e-mail být upozorněn na blížící se termíny podání, záloh, popřípadě vzniklého nedoplatku. Díky této aplikaci, je velká možnost předejít právě vzniklým daňovým nedoplatkům a následcích s nimi spojených. I samotné placení je tvořeno QR kódem, což osobně považuji za velmi dobrý krok, který pomůže předejít chybám při placení (jako jsou špatný VS, špatné číslo účtu, špatná částka atd.) o kterých daňový subjekt mnohdy ani neví že tyto chyby provedl, a právě tyto malé chyby mohou dostat DS do značných nepříjemností, a mnoho dalších výhod od jednoduchého přihlášení až po předvyplněné daňové přiznání a hlášení. Finanční správa také vydala „**Příručku uživatele online finančního úřadu**“, popisující funkcionalitu DIS+, která stojí za přečtení k pochopení a správě daného účtu (Příručka uživatele online finančního úřadu).

7.1.2 Komunikace se správcem daně

Dalším krokem, pokud není zřízená DIS+ a který by mohl předejít negativním důsledkům daňových nedoplatků, je určitě komunikace s příslušným správcem daně a alespoň jednou za rok zavolat a zeptat se na stav svého daňového účtu. Pokud dojde ke zjištění daňového nedoplatku, určitě je vhodné ukázat zájem, se správcem daně ochotně komunikovat a hledat řešení směřující k úhradě nedoplatku.

7.1.3 Prověření obchodního partnera

Pro osoby podnikající ať už se jedná o FO nebo PO je vyhnout se důsledkům spojených s daňovým nedoplatkem důležitá obezřetnost při výběru obchodních partnerů a uzavírání obchodních transakcí, což znamená prověření svého obchodního partnera. Je to jedna z prevencí, jak se vyhnout riziku s nespolehlivým obchodním partnerem a rozhodně je to cesta, která by neměla být podceňována. Nahlédnout např. do databáze **ARES** (Administrativní registr ekonomických subjektů) nebo do **justice.cz** nejsou kroky, které zabírají mnoho práce a daňový subjekt tak může být ochráněn před velmi nepříjemnými následky nespolehlivého obchodního partnera.

7.1.4 Milostivé léto

Milostivé léto bylo dalším zákonným krokem, který se dal využít v momentě, kdy u DS byl veden daňový nedoplatek včetně jeho příslušenství (úroky, penále, pokuty a náklady řízení). Poslední skončenou akcí bylo Milostivé léto III za rok 2023, které se týkalo odpuštění dluhů na příslušenství, sociálním pojištění, daních a některých dalších pohledávkách týkající se jen FO. Podmínkou tohoto milostivého léta bylo, že dluh vznikl před 30. zářím 2022, jednalo se i o správní či daňovou exekuci (netýkala se však exekucí vymáhaných soudním exekutorem) a bylo třeba zaplatit původní dluh v určeném termínu (od 1.7. do 30.11.2023). Podle Hornochové (Daňové milostivé léto se blíží, 2023) „bylo důležité poslat platbu nejdříve v den podání žádosti, aby bylo finančnímu úřadu zřejmé, že tyto finanční prostředky byly použity právě na úhradu daňového nedoplatku v rámci milostivého léta“. Výhodou bylo i rozložení dluhu s částkou nad 5 000 Kč do 12 splátek splátkovým kalendářem počínající 30.11.2023 a končící 31.10.2024, jehož jedinými podmínky k tomuto způsobu úhrady bylo, že se nejednalo o rozhodný nedoplatek, u kterého úhrada byla rozložena na splátky, bylo povoleno posečkání nebo se jednalo o nedoplatek na záloze na daň a dodržení termínů splátek, jinak by možnost využití milostivého léta zanikla. U všech FO i PO, kterým vznikly

nedoplatky do 30. září 2022 do výše 199 Kč a 29 Kč u daně z nemovitých věcí, pokud v souhrnné částce nepřesáhly u jednoho FÚ 1 000 Kč, zanikly automaticky. V roce 2024 bude zřejmá pokračující akce milostivého léta týkající se zdravotních pojišťoven (Milostivé léto 2023).

7.1.5 Daňová exekuce

Protože daňová exekuce má svá zákonná pravidla a postupy, znamená to, že správce daně se jimi musí řídit. Prvotní kroky jsou oznámení o nezaplacení dluhu správcem daně, upozornění na následky s tím spojené a až poté co správce daně posoudí, že všechny kroky ze strany DS byly neúspěšné a ignorovány může přejít k exekučnímu řízení. Všechno má však své zákonné lhůty a k exekučnímu řízení nemusí nakonec vůbec dojít, pokud bude DS ochoten se správcem daně, který se v momentě exekučního řízení stává oprávněným a zároveň i vykonavatelem komunikovat a spolupracovat. Prvotní pomocí může být dohoda se SD na nejlepším způsobu úhrady, popřípadě, posečkání (§ 156 – 157a DŘ) nebo rozložení úhrady na splátky. Je totiž možné, jak už bylo několikrát řečeno, DS nemusí o svých nedoplatcích vůbec vědět a zjištění nastane až v momentě obdržení exekučního příkazu. Nicméně, jestliže dojde k exekučnímu řízení a DS bude mít jisté pochybnosti, které může náležitě zdůvodnit, může podat podle § 159 DŘ do třiceti dnů od obdržení exekučního příkazu námitku na návrh o zastavení daňové exekuce.

7.1.6 Zřízení chráněného účtu

Pokud nastane situace, že správce daně na základě daňové exekuce postihne a zablokuje účet dlužníka, další z možností, která může dlužníkovi pomoci je chráněný účet. I když legislativa stanovuje nezabavitelné částky a nezabavitelná minima, v praxi to nakonec většinou funguje tak, že jakékoliv příjmy, které přijdou na obestavený účet dlužníka budou zabaveny ve prospěch správce daně jakožto oprávněného, a to poté způsobuje komplikace či problémy nejenom s placením závazků dlužníka, ale také s běžným životem, a proto chráněný účet slouží k ochraně tzv. chráněných příjmů (plat, mzda, důchody, výživné, dávky státní sociální podpory, nemocenská atd.). Před zřízením chráněného účtu musí dlužník požádat všechny FO a PO, které mu vyplácejí chráněný příjem „o potvrzení k chráněnému účtu“ (obrázek 9), na jehož základě, plátcí potvrdí, že dlužníkovi chráněný příjem posílají a toto potvrzení následně dlužník zašle správci daně jakožto exekutorovi nebo jinému orgánu, který poté informuje banku o všech chráněných příjmech. Nicméně, i tato varianta by měla být dobře

zvážena, protože chráněný účet sice funguje jako běžný účet, ale jen dočasně, a to pro dobu, po kterou je na obestavený účet vedena exekuce (ČNB, 2024).

JUSTICE.CZ

Potvrzení k chráněnému účtu

podle § 304d odst. 1 občanského soudního řádu

I. Dlužník z chráněného příjmu^{a)}

Fyzická osoba Právnícká osoba

potvrzuje, že vyplácí paní / panu

II. Identifikace povinného

Osobní údaje Titul před: Jméno: Příjmení: Titul za: Státní příslušnost: ▼

Datum narození: IČO:

Místo trvalého pobytu / místo pobytu Ulice: Č. p./Č. e.: Č. o.: PSČ: Obec: Stát: ▼

Adresa pro doručování (korespondenční adresa):

III. Z účtu +

Číslo účtu nebo jiný jedinečný identifikátor

mzdu, jiný příjem podle § 299 občanského soudního řádu, pohledávku podle § 317 odst. 1 až 3, § 318 nebo § 319 občanského soudního řádu

IV. Na účet +

Číslo účtu nebo jiný jedinečný identifikátor

V. Podpis

Podpisem stvrzuje:

V Dne Podpis:

Titul před: Jméno: Příjmení: Titul za:

Obrázek 9: Vzor potvrzení k chráněnému účtu (justice.cz)

ZÁVĚR

Důvod výběru tématu o vymáhání daňových nedoplatků byl, že se pohybuji, i když ne přímo, ale v rámci okolí v exekutorském prostředí a zjištění kolik nebo jaký nárůst exekucí ať už daňových či soudních přibývá, je z mého pohledu až šílené. Tímto bych také chtěla naznačit, že je nezbytné mít znalost alespoň základních právních předpisů, jak se, popřípadě vyhnout nebo jak postupovat v situaci, kdy DS obdrží oznámení nebo přímo platební výměr od svého správce daně. Jaké jsou správné zákonné postupy ze strany správce daně a zároveň i ze strany DS.

V rámci psaní této bakalářské práce byla mým cílem snaha o sepsání postupu správy daní, týkající se nedoplatků na daních, jejich vzniku, následujících kroků k jejich vymáhání a také posloupnost, která by mohla být srozumitelná všem co neradi nebo mají problémy se čtením zákonů a jejich návaznosti.

V první části teorie jsem se věnovala převážně vysvětlení základním pojmům souvisejících se správou daní, hlavním zásadám a objasnění daňových subjektů, z mého hlediska celkem nezbytné pro srovnatelnost a pochopení. V druhé části teorie jsem navázala na postupy při zajištění až k postupům samotné daňové exekuci. V praktické části byla snaha o vyhodnocení činnosti FS v rozmezí 5 let, zachycení efektivnosti FS při vymáhání daňových nedoplatků a analýza prováděných postupů. Na základě horizontální a vertikální analýzy bylo zjištěno, že rok 2020, který byl zasažen pandemií Covid-19 zcela ovlivnil úspěchy v činnosti FS, a to na základě vládních opatření, které kontrolní činnosti a způsoby vymáhání FS ztížily natolik, že činnost FS se musela omezit z osobní komunikace na komunikaci elektronickou. Dále bylo zjištěno, že ve stejném roce u DS docházelo také ke změnám, a to hlavně snahou vyhýbání se řádnému plnění zákonných povinností a podvodným jednáním, čímž se dá konstatovat, že daňoví dlužníci navýšili objem daňových nedoplatků. Po uvolnění vládních opatření činnost FS se sice začala pomalu stabilizovat, ale k úplné činnosti se dostala až od poloviny roku 2022, což také souvisí s větší úspěšností výtěžnosti daňových nedoplatků, které na základě dané analýzy ukázaly, že díky vyšší zacílenosti FS se rok 2022 postupně dostal do podobných, až skoro shodujících hodnot před rokem 2020.

Mou snahou bylo ukázat a porozumět, jak důležité je hlídat si nejen vlastní příjmy, ale také hlídat si termíny řádných podání, včasné úhrady a zároveň mít alespoň minimální znalosti právních zákonů, které jsou nesmírně důležité už jen z hlediska nepříjemného kolotoče, který se může rozjet při malé neopatrnosti pro obě strany.

Psaní této BP bylo pro mě samotnou velkým přínosem, v mnohém mi došly kroky postupů a zároveň věřím a chápu, že mnohdy i chování daných subjektů je v jistých situacích zoufalé. Doufám, že tato práce bude přínosná nejenom pro mě, ale třeba i pro další, kteří tápou v krocích samotných jednání a že bude také přínosným zdrojem i pro ty, kteří se touto problematikou zajímají.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AMAN, Khan. *Fundamentals of Public Budgeting and Finance*. London: Springer International Publishing; Palgrave Macmillan, 2019. ISBN 978-30-3019-225-9.

BREBURDA, JUDr. Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy 2023*. Olomouc: Anag, 2023. ISBN 978-80-7554-382-0.

ČESKO, 2017. Zákon č. 254/2004 Sb. Zákon o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů: Aktuální znění 01.07.2017 (verze 8). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-254>.

ČESKO, 2020. Zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb. Zákonné opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí: Minulé znění 01.11.2019 - 25.09.2020 (verze 3) Předpis je již zrušen. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-340>.

ČESKO, 2024 a. Zákon č. 235/2004 Sb. Zákon o dani z přidané hodnoty: Aktuální znění 01.01.2024 - 31.12.2024 (verze 66). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-235#cast2>.

ČESKO, 2024 b. Zákon č. 280/2009 Sb. Zákon daňový řád: Aktuální znění 01.01.2024 (verze 18). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-280>.

ČESKO, 2024 c. Zákon č. 563/1991 Sb. Zákon o účetnictví: Aktuální znění 01.01.2024 (verze 37). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>.

ČESKO, 2024 d. Zákon č. 586/1992 Sb. Zákon České národní rady o daních z příjmů: Aktuální znění 01.01.2024 - 31.12.2024 (verze 141). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>.

ČESKO, 2024 e. Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník: Aktuální znění 01.04.2024 (verze 13). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

ČESKO, 2024 f. Zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád: Aktuální znění 01.01.2024 - 30.04.2024 (verze 127). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>.

ČNB, 2024. *Co je chráněný účet a jak jej zřídit a užívat?* Online. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-je-chraneny-ucet-a-jak-jej-zridit-a-uzivat/>. [cit. 2024-05-02].

Daňové milostivé léto se blíží. Webové aplikace a portál MOJE daně vám pomohou zbavit se daňových dluhů, 2023. Online. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/tiskove-zpravy-gfr/tiskove-zpravy-2023/danove-milostive-letose-blizi>. [cit. 2024-04-23].

HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra a KOLEKTIV. *Daňové právo de lege lata*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-881-5.

Informace k posečkání a rozložení úhrady daně na splátky. Online. In: . Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-danovy-system-cr/letak.pdf>. [cit. 2024-04-23].

Informace o činnosti Finanční správy ČR: za rok 2018. Online. In: . Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Informace_o_cinnosti_FS_CR_za_rok_2018.pdf. [cit. 2024-04-30].

Informace o činnosti Finanční správy ČR: za rok 2019. Online. In: . Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Informace_o_cinnosti_FS_CR_za_rok_2019.pdf. [cit. 2024-04-30].

Informace o činnosti Finanční správy ČR: za rok 2020. Online. In: . Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Informace_o_cinnosti_FS_CR_za_rok_2020.pdf. [cit. 2024-04-30].

Informace o činnosti Finanční správy ČR: za rok 2021. Online. In: . Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Informace_o_cinnosti_FS_CR_za_rok_2021.pdf. [cit. 2024-04-30].

Jak správně zaplatit daň finančnímu úřadu v roce 2024: 2024. Online. In.: Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-placeni-dani/Jak_spravne_zaplatit_dan_FU_v_roce_2024.pdf. [cit. 2024-04-23].

KOBÍK, Jaroslav a KOHOUTKOVÁ, Alena. *Daňový řád s komentářem.* ANAG, 2010. ISBN 978-80-7263-616-7.

Kontrolní hlášení: doporučený postup pro většinu plátců DPH. Online. In.: Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-seznam-dani/Kontrolni-hlaseni-doporuceny-postup-pro-vetsinu-platcu-DPH.pdf>. [cit. 2024-04-23].

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika.* 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-165-3.

LICHNOVSKÝ, Ondřej; ONDRÝSEK, Roman; KOSTOLANSKÁ, Eva; NOVÁKOVÁ, Petra a ROZEHNAL, Tomáš. *Daňový řád.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-838-2.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou.* 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-766-5.

Metodická pomůcka k postupu při vymáhání nedoplatku na místním poplatku. Online. In: . Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Methodika_Pomucka-k-postupu-pri-vymahani-nedoplatku-na-mistnim-poplatku.pdf. [cit. 2024-04-23].

Metodický pokyn k postupu k odstranění pochybností. Online. In.: Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-sprava-dani-a-poplatku/17367_21_MP_k_POP.pdf. [cit. 2024-04-23].

Milostivé léto 2023. Online. Dostupné z: <https://milostiveleto.cz>. [cit. 2024-04-23].

Podmínky Daňové informační schránky plus. Online. Dostupné z: <https://adisspr.mfcr.cz/pmd/dokumentace/podminky-dis-plus>. [cit. 2024-04-26].

Posečkání. Online. In.: Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-danovy-system-cr/archiv-letak-poseckani.pdf>. [cit. 2024-04-23].

Příručka uživatele online finančního úřadu: Popis funkcionalit daňové informační schránky plus. Online. In.: Dostupné z: https://adisspr.mfcr.cz/dpr/adis/idpr_pub/dpr_info/prirucka_uzivatele_dis_plus.pdf. [cit. 2024-04-26].

RADVAN, Michal. *Daně a správa daní*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7746-1.

ŠTIKA, Martin. *Exekuce v praxi*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-835-8.

VANČUROVÁ, Alena a ZÍDKOVÁ, Hana. *Daňový systém ČR 2022*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7676-362-3.

Výroční zpráva o činnosti finanční správy ČR: za rok 2022. Online. In.: Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Vyrocní_zpráva_o_činnosti_FS_CR_za_rok_2022.pdf. [cit. 2024-04-27].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADIS	automatizovaný daňový systém
ARES	administrativní registr ekonomických subjektů
BÚ	bankovní účet
ČNB	česká národní banka
DIS	daňová informační schránka
DPFO	daňové přiznání fyzických osob
DPH	daň z přidané hodnoty
DPPO	daňové přiznání právnických osob
DS	daňový subjekt
EET	elektronická evidence tržeb
FO	fyzická osoba
FS	finanční správa
FÚ	finanční úřad
OFS	orgány finanční správy
OSSZ	okresní pracoviště české správy sociálního zabezpečení
PO	právnická osoba
POP	postup k odstranění pochybnosti
SD	správce daně
VS	variabilní symbol

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Vývoj daňové povinnosti a inkasa v mil. Kč.....	38
Obrázek 2: Vývoj celkových daňových nedoplatků v průběhu 5 let v mil. Kč	42
Obrázek 3: Daňové nedoplatky na vybraných druzích daňových příjmů v mil. Kč	44
Obrázek 4: Vývoj daňových nedoplatků v letech 2018–2022 v mil. Kč	46
Obrázek 5: Porovnání daní zajištěných a uhrazených za rok 2018-2022 v mil. Kč	48
Obrázek 6: Srovnání vymáhaných a vymožených nedoplatků v mil. Kč	49
Obrázek 7: Přehled úspěšnosti vymožení na dani z DPH v mil. Kč	54
Obrázek 8: Provedení daňové exekuce vymáhaných nedoplatků za rok 2022	55
Obrázek 9: Vzor potvrzení k chráněnému účtu.....	61

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vývoj daňové povinnosti a inkasa v mil. Kč	38
Tabulka 2: Porovnání celkových výnosů – horizontální výpočet v %.....	38
Tabulka 3: Základní údaje o daňové povinnosti a inkasa za rok 2022 v mil. Kč	39
Tabulka 4: Sankce uložené orgány finanční správy v tis. Kč	41
Tabulka 5: Sankce uložení orgány finanční správy pro rok 2022 v Kč	41
Tabulka 6: Vývoj kumulovaných daňových nedoplatků v mil. Kč	43
Tabulka 7: Zajištění daňového nedoplatku zástavním právem v mil. Kč	45
Tabulka 8: Meziroční horizontální porovnání v %	45
Tabulka 9: Počet zajišťovacích příkazů a úhrad za zajištění v mil. Kč	47
Tabulka 10: Horizontální výpočet zajišťovacích příkazů a úhrad za zajištění v %	47
Tabulka 11: Úspěšnost vymáhání daňových nedoplatků v mil. Kč	48
Tabulka 12: Meziroční srovnání kumulovaných nedoplatků v %.....	48
Tabulka 13: Evidované daňové nedoplatky v mil. Kč	50
Tabulka 14: Meziroční vývoj vymožených nedoplatků v mld. Kč.....	50
Tabulka 15: Celkový objem nedoplatků vymožených všemi způsoby v mld. Kč	50
Tabulka 16: Odpisy nedobytných nedoplatků v mld. Kč.....	51
Tabulka 17: Odepsané a obnovené nedoplatky v mld. Kč.....	52
Tabulka 18: Přehled vymáhaných nedoplatků u vybraných druhů příjmů v mil. Kč	53
Tabulka 19: Přehled vymožených nedoplatků u vybraných druhů příjmů v mil. Kč	53
Tabulka 20: Přehled vymáhaných nedoplatků podle daňové exekuce v mil. Kč.....	54
Tabulka 21: Přehled vymožených nedoplatků podle daňové exekuce v mil. Kč.....	55
Tabulka 22: Kumulované daňové pohledávky insolvenčního řízení k 31.12. v mil. Kč ...	56
Tabulka 23: Celkový objem daňových nedoplatků evidovaných ve vymáhání v mil. Kč.	56
Tabulka 24: Meziroční srovnání došlých plateb v %.....	56

Tabulka 25: Daňové nedoplatky vymáhány prostřednictvím soudních exekutorů v mil. Kč
.....57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: **Informace o činnosti finanční správy české republiky za rok 2018**

Příloha P II: **Informace o činnosti finanční správy české republiky za rok 2019**

Příloha P III: **Informace o činnosti finanční správy české republiky za rok 2020**

Příloha P IV: **Informace o činnosti finanční správy české republiky za rok 2021**

Příloha P V: **Informace o činnosti finanční správy české republiky za rok 2022**

**PŘÍLOHA P I: INFORMACE O ČINNOSTI FINANČNÍ SPRÁVY ČR
ZA ROK 2018**

https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Informace_o_cinnosti_FS_CR_za_rok_2018.pdf

**PŘÍLOHA P II: INFORMACE O ČINNOSTI FINANČNÍ SPRÁVY ČR
ZA ROK 2019**

https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Informace_o_cinnosti_FS_CR_za_rok_2019.pdf

**PŘÍLOHA P III: INFORMACE O ČINNOSTI FINANČNÍ SPRÁVY ČR
ZA ROK 2020**

https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Informace_o_cinnosti_FS_CR_za_rok_2020.pdf

**PŘÍLOHA P IV: INFORMACE O ČINNOSTI FINANČNÍ SPRÁVY ČR
ZA ROK 2021**

https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Informace_o_cinnosti_FS_CR_za_rok_2021.pdf

**PŘÍLOHA P V: INFORMACE O ČINNOSTI FINANČNÍ SPRÁVY ČR
ZA ROK 2022**

https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-financni-sprava-cr/Vyrocní_zprava_o_cinnosti_FS_CR_za_rok_2022.pdf